
Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2022:1

Familjeträffar och intressebaserade forum

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2022:9, där motionärerna föreslår att kyrkostyrelsen ska ta fram strategier till stöd för församlingar och stift att arrangera familjeträffar samt arrangemang för olika intressegrupper. Utskottet menar att de här verksamheterna och arrangemangen redan förekommer i många av Svenska kyrkans församlingar. Utskottet anser inte att det är kyrkostyrelsens uppgift att ta fram strategier för den sortens församlingsverksamhet. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås i sin helhet.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2022:9, punkt 1,
2. avslå motion 2022:9, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2022:9 av Mikael Sandén och Jonas Larsson, Familjeträffar och intressebaserade forum

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en strategi till stöd för stift, kontrakt, pastorat och församlingar att

1. arrangera månadsvisa eller kvartalsvisa familjeträffar,
2. arrangera olika intressegrupper.

Bakgrund

Familjeträffar och intressebaserade forum

Familjeträffar och intressebaserade forum finns som verksamhet i församlingarnas liv i Svenska kyrkan. Familjeträffar kallas ibland för just det och går ibland under andra namn men huvudsyftet är att familjer ska komma till verksamheten i vilken konstellation den än är sammansatt för att möta församlingens liv men även andra familjer. Intressebaserade forum finns i församlingarnas verksamheter med olika inriktningar, till exempel fotografi, konstnärskap, dans, matlagning, idrott etc. Inte minst konfirmandegrupper har en stor spridning av inriktningar som fokuserar på unga människors intressen.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har inte tidigare behandlat någon motion gällande familjeträffar och intressebaserade forum. 2020 behandlade kyrkomötet en motion gällande samverkan med scouterna och idrottsrörelsen där förslaget var att ta fram en nationell strategi för organisering av kyrklig scout- och idrottsverksamhet (2020:10). Kyrkomötet beslutade att avslå motionen med motiveringen att det behöver vara upp till församlingar och stift att bestämma om det är lämpligt eller inte och att det inte behövs någon nationell strategi för att klara denna uppgift. Samtidigt påpekas betydelsen av mångfald i Svenska kyrkans barn- och ungdomsarbete och att friluftsliv och idrott spelar en stor roll i unga människors liv samt att det är bra att Svenska kyrkan förmår möta människor där de finns och knyta an till deras intressesfär.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:9.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om betydelsen av att det finns en mångfald i Svenska kyrkans barn- och familjearbete. Det är också bra att Svenska kyrkan möter olika grupper utifrån deras intresseområden.

Utskottet menar att mycket av det arbete som motionärerna belyser i motionen redan förekommer i församlingarna. Utskottet anser att verksamhetsinriktningar och strategier, som rör den grundläggande uppgiften, i första hand bestäms av församlingarna i samspel med respektive stift. Utskottet anser inte att det är kyrkostyrelsens uppgift att ta fram nationella strategier för den här sortens församlingsverksamheter.

Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås i sin helhet.

Uppsala den 5 oktober 2022

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sara Waldenfors, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Sara Waldenfors, ordförande, Sören Olsson, Erik Vikström, Ann-Sofie Karlsson Ågren, David Svensk, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand, Nina Wahlin, Mats Ershammar, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anne Lundberg, Agneta Ivemyr, Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Marie Rydén Davoust, Jakob Schwarz, Xerxes Åkerfeldt, Birgitta Johansson Huuva, Magnus Hedin, Monica Johansson och David Castor.

Biskoparna Åsa Nyström och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till kyrkomötesbeslut i punkt 1 och 2 angående motion 2022:9 och föreslår istället att kyrkomötet beslutar att bifalla motionen.

Mikael Sandén

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2022:2

Volontära krafter i församlingen

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2022:16, där motionärerna föreslår en kommunikationsplan till stöd för präster och församlingsledare i syfte att informera om möjligheterna för volontärers engagemang i församlingen samt en rikstäckande utbildning för volontärer.

Utskottet menar att motionen är viktig men att det redan finns sammanhang där stöd och utbildning ges, till exempel Volontärbyrån och på Ideellt forum. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås i sin helhet.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2022:16, punkt 1,
2. avslå motion 2022:16, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2022:16 av Jonas Larsson och Mikael Sandén, Volontära krafter i församlingen.

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. utforma en kommunikationsplan till stöd för präster och församlingsledare som i större utsträckning vill informera om möjligheterna till volontärt engagemang i församlingen,
2. inrätta en rikstäckande utbildning för volontärer.

Bakgrund

Som volontär i Svenska kyrkan kan man göra viktiga insatser inom en rad områden. Ett exempel är i gudstjänsten, där den volontära insatsen syns i kyrkvärdens uppdrag. Uppdraget föregås ofta av kurser som arrangeras av stiftet.

Ett annat område är barn- och ungdomsarbetet. Rapporten *Fri vilja på fri tid* tar upp ideellt arbete i Svenska kyrkans barn- och ungdomsverksamhet på 2020-talet. Den visar bland annat att många församlingar har byggt upp en medveten struktur för att erbjuda nykonfirmerade att få vara kvar och ta ansvar som ledare för nya grupper. Denna kunskap kan användas för att skapa arbetsformer som ger plats för ideella ledare i andra åldrar och i andra uppgifter.

Det finns enligt Svenska kyrkans statistik 23 300 personer som arbetar ideellt med barn, ungdom och konfirmandverksamhet. Även Svenska kyrkans internationella arbete och utlandskyrkan har ett stort antal ideellt engagerade i församlingar och stift.

Svenska kyrkan samarbetar med en rad olika volontära organisationer som bidrar till det ideella engagemanget. *Ideellt forum* är ett sådant samarbete. Tillsammans vill man skapa ett nätverk kring delaktighet och engagemang i det lokala församlinglivet och lyfta fram idealitetens betydelse. Målsättningen är att synliggöra församlingens medlemmar som bärare av kyrkans uppdrag. Ideellt forum är en mötesplats där man byter erfarenheter och inspirerar varandra kring hur man kan underlätta och ge plats för personligt engagemang i det lokala församlingsarbetet.

Ideellt forum i Svenska kyrkan har tagit initiativ till en rad kortare och längre utbildningar för att stärka frivillighet och idealitet i det lokala församlinglivet. Som ett exempel kan nämnas att Ideellt forum tillsammans med Sensus har utformat en digital introduktionsutbildning för ideella i Svenska kyrkan.

Volontärbyrå är ett annat exempel. Organisationen hjälper engagerade människor och ideella organisationer att hitta varandra. Man gör det genom att förmedla ideella uppdrag och genom att utbilda och stödja föreningar i frågor om ideellt engagemang.

Svenska kyrkan är medlem i Forum – idéburna organisationer med social inriktning, som är en intresseorganisation för socialt inriktade idéburna organisationer i Sverige. Forum verkar för att främja civilsamhällets förutsättningar och arbetar med strategiskt påverkans- och opinionsarbete, kunskapsspridning och med att underlätta för den idéburna organiseringen. Medlemskapet i Forum är öppet för idéburna organisationer.

Stiften, som är de som främst har uppdraget att främja församlinglivet, har också utbildningar som riktar sig till ideella till exempel har Strängnäs stift en utbildnings-satsning som riktar sig till ideella.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet 2007 behandlade motion 2007:43 om strukturer för de frivilligas engagemang. Motionärerna föreslog bland annat att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att föreslå ändringar i kyrkoordningen som tydliggör kyrkfolkets ansvar och möjlighet att verka inom kyrkan. Kyrkolivsutskottet föreslog i sitt betänkande 2007:11 att motionen skulle avslås mot bakgrund av de insatser som redan gjordes. Utskottet angav också att det ideella arbetet är en församlingsangelägenhet som bör beaktas i församlingsinstruktionen. Kyrkomötet följde utskottets förslag och avlog motionen.

Vid 2011 års kyrkomöte behandlade kyrkolivsutskottet i sitt betänkande 2011:18 en motion med förslag om att kyrkostyrelsen skulle få uppdraget ”att utarbeta en nationell strategi för hur Svenska kyrkans församlingar ska ges stöd att utvecklas som forum för ideellt engagemang inom kyrkan och i det svenska samhället”. Kyrkolivsutskottet delade motionärernas uppfattning att ideellt engagemang är en viktig del i Svenska kyrkan och en framtidsfråga. Utskottet menade att en nationell strategi var relevant för att ytterligare stärka det goda arbete som sker och föreslog därför att motionen skulle bifallas, vilket också blev kyrkomötets beslut.

I Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2011 redovisade kyrkostyrelsen sina åtgärder med anledning av uppdraget från 2011 års kyrkomöte, (KsSkr 2012:2, bilaga 2). Av redovisningen framgår att en förstudie genomfördes under våren 2012. I förstudien pekades på olika åtgärder som behövs för att stift och församlingar ska få ett relevant stöd för det arbete kring det ideella engagemanget som redan pågår. Flera stift hade uttryckt att en nationell strategi skulle ha föga betydelse om den inte anknyter till redan befintliga arbetsformer och de nätverk som finns och verkar genom

Ideellt forum. Man ansåg att ett nationellt stöd till det strategiska arbete som redan pågår är viktigt. Kyrkostyrelsen menade vidare att de behov som redovisades i förstudien anknyter till de fokusområden som styrelsen beslutat om för den nationella nivåns stöd och därför också kan hanteras inom ramen för den nationella nivåns verksamhet. Kyrkostyrelsen angav som sin avsikt att stärka engagemanget i Ideellt Forum.

Kyrkomötet 2011 behandlade även motion 2011:90, rörande frågan om en reglering av volontärpastoral i församlingsinstruktionen. Motionen avlogs efter förslag från tillsyns- och uppdragsutskottet. Utskottet anförde i sitt betänkande TU 2011:14 bland annat följande.

Volontärskap och frivilliginsatser gäller primärt sådan verksamhet som är ett utflöde av den grundläggande uppgiften. En särskild pastoral för volontärer ser vi därför inte som nödvändig och inte heller som den bästa vägen för att åstadkomma det som vi ser som motionens intention.

Kyrkomötet 2013 behandlade motion 2013:29 i vilken det föreslogs att frivilligarbetet obligatoriskt ska behandlas i församlingsinstruktionen samt att det ska finnas gemensamma riktlinjer för frivilligarbetet i Svenska kyrkan. Motionen avlogs mot bakgrund av vad tillsyns- och uppdragsutskottet anförde i sitt betänkande TU 2013:3. Utskottet angav bland annat följande.

Att det finns engagerade församlingsmedlemmar som på frivilligbasis gör insatser på olika områden är av grundläggande betydelse för Svenska kyrkans identitet. Vi är däremot betydligt mer tveksamma till värdet av sådant som kan få karaktär av påbud uppifrån när det gäller det som uppenbart måste växa fram och få sin näring i det egna lokala sammanhanget.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:16.

Utskottet menar att motionen berör viktiga frågor om volontärernas roll och ställning i Svenska kyrkan. De ideella krafterna behövs på olika sätt i församlingens verksamheter och uppgifter. Utskottet är av uppfattningen att Svenska kyrkan kan bli bättre på att ta emot ideellt engagerade. Med hänsyn till den variation av verksamheter som förekommer i Svenska kyrkan är utskottets bedömning att det är svårt med rikstäckande utbildningar.

Utskottet menar att volontärskap har olika sidor. Det kan innebära delaktighet i på förhand definierade uppgifter, och/eller uppgifter utifrån volontärens intresse och förmåga. Begreppet volontär står i relation till församlingens identitet. Det väcker frågor om vilka som utgör församlingen och på vilka sätt vi kan skapa ett större vi och en ökad känsla av tillhörighet. Hur tas människors vilja och engagemang i anspråk?

Utskottet ser positivt på det samarbete som är etablerat med Ideellt forum och Volontärbyrån. Här erbjuds utbildningar samt möjligheter att hitta meningsfulla uppgifter för den som vill engagera sig ideellt.

Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås i sin helhet.

Uppsala den 5 oktober 2022

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sara Waldenfors, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Sara Waldenfors, ordförande, Sören Olsson, Erik Vikström, Ann-Sofie Karlsson Ågren, David Svensk, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand, Nina Wahlin, Mats Ershammar, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anne Lundberg, Agneta Ivemyr, Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Marie Rydén Davoust, Jakob Schwarz, Xerxes Åkerfeldt, Birgitta Johansson Huuva, Magnus Hedin, Monica Johansson och David Castor.

Biskoparna Åsa Nyström och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till kyrkomötesbeslut i punkterna 1 och 2 angående motion 2022:16 och föreslår istället att kyrkomötet beslutar att bifalla motionen.

Mikael Sandén

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2022:3

Årlig kristen konferens

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2022:17 som föreslår att en årligen återkommande nationell konferens ska äga rum i samtliga stift på pingstdagen, arrangerad åtminstone tillsammans med inomkyrkliga lutherska rörelser. Utskottet anser att motionen både är inspirerande och angelägen, men att det inte är möjligt att genomföra arrangemang av den här omfattningen varje år. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:17.

Motionens förslag

Motion 2022:17 av Jonas Larsson m.fl., Årlig kristen konferens

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att arrangera en årligen återkommande nationell kristen konferens på pingstdagen i de 13 stift för alla i hela Sverige, i samverkan med luthersk-evangeliska kristna inomkyrkliga rörelser och eventuellt andra kristna frikyrkliga samfund.

Bakgrund

Svenska kyrkan framträder som församlingar och stift men har också nationella organ (10 kap. 1 § kyrkoordningen). Den primära enheten är enligt inledningstexten till andra avdelningen församlingen, vars grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission i syfte att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap ska skapas och fördjupas, Guds rike ska utbredas och skapelsen återupprättas. Stiftens grundläggande uppgift är att främja och ha tillsyn över församlingslivet (6 kap. 1 § kyrkoordningen). Nationell nivåns ansvar genom kyrkostyrelsen består, vad gäller församlingarnas i Sverige huvuduppgift, i att stödja stiftet och svara för övergripande specificerade gemensamma funktioner (10 kap. 3 § kyrkoordningen).

Större kristna konferenser har ägt rum i Sverige vid flera tillfällen. Ekumeniska kristna riksmöten har hållits i Göteborg 1972, Västerås 1977, Jönköping 1983 och Örebro 1989. Allmänna kyrkliga mötet, som börjat 1908 som en manifestation av Svenska kyrkans frivilliga arbete, fortsatte länge att arrangeras men har inte hållits under senare decennier. Världens fest, med fokus på internationellt arbete och Svenska kyrkan som del av den världsvida kyrkan, arrangerades vid ett antal tillfällen 2002–2017.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågor om inrikes missionsinsatser och inomkyrkliga väckelserörelers roll har behandlats i tidigare kyrkomöten. Kyrkolivsutskottets betänkande 2001:8 behandlade motion 2001:35, där många svenskars positiva grundinställning till Svenska kyrkan ansågs borde tillvaratas som inkörsport för evangelisation. Utskottet redovisade ett antal kampanjer sedan 1970-talet men stannade vid att missionsarbetet behöver utvecklas lokalt. På utskottets förslag avslag kyrkomötet motionen.

Kyrkolivsutskottets betänkande 2010:11 behandlade motionerna 2010:14, som föreslog en plan för återevangelisering av Sverige, och 2010:63, som bland annat föreslog att inomkyrkliga väckelserörelser skulle tas i anspråk som hjälp i inrikes mission. Utskottet anförde att mission ingår i församlingens grundläggande uppgift och därför måste formuleras i varje församling. På utskottets förslag avslag kyrkomötet motionerna.

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2014:1 behandlade bland annat motion 2014:25 som särskilt lyfte fram en form för att underlätta för människor att komma till tro. Utskottet anförde att i den mån formen har bärkraft kan den förutsättas få bred betydelse för andra delar av kyrkan än där formen först användes. På utskottets förslag avslag kyrkomötet motionen.

Kyrkolivsutskottets betänkande 2017:2 behandlade fyra motioner om mission i Sverige. Utskottet såg behov att vitalisera missionen i Svenska kyrkan men såg inte likformig samstämmighet som en framkomlig väg. Utskottet menade att satsningen Lärande och undervisning, då beslutad av kyrkostyrelsen och efter 2019 års tematiska kyrkomöte ytterligare förnyad, hade bäring på vissa missionsaspekter. Hur missionen utformas måste däremot varje församling och stift självständigt ta ansvar för. På utskottets förslag avslag kyrkomötet motionerna.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:17.

Utskottet har uppfattningen att motionen både är inspirerande och angelägen. Det finns ett värde i att skapa mötesplatser för Svenska kyrkan och som även samlar såväl inomkyrkliga rörelser som olika kyrkofamiljer och samfund. Särskilt viktiga är den här typen av möten i en tid då det religiösa landskapet blivit alltmer vidsträckt och mångfacetterat. Utskottet ser att det finns betydelsefulla kvaliteter i motionens förslag, som inte bara rör ekumenik utan också handlar om integration och samexistens.

Utskottet har uppfattningen att det motionen föreslår är resurskrävande och utskottet gör bedömningen att det skulle ställa stora krav, på Svenska kyrkans nationella nivå och stiftsorganisationerna, om detta skulle genomföras varje år. Utskottet vill nämna att det planeras att genomföras ett ekumeniskt möte 2025, i samband med högtidlig-hållandet av det så kallade Stockholmsmötet som Nathan Söderblom tog initiativ till 1925 och kyrkomötet i Nicea 325.

Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Uppsala den 7 oktober 2022

KI 2022:3

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Sara Waldenfors, Erik Vikström, Ann-Sofie Karlsson Ågren, David Svensk, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand, Nina Wahlin, Mats Ershammar, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anne Lundberg, Agneta Ivemyr, Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Jakob Schwarz, Xerxes Åkerfeldt, Magnus Hedin, Monica Johansson, David Castor och Maria Heldt.

Biskoparna Åsa Nyström och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till kyrkomötesbeslut i punkt 1 angående motion 2022:17 och föreslår istället att kyrkomötet beslutar att bifalla motionen.

Mikael Sandén

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2022:4

Omvändelseterapi

Sammanfattning

I det här betänkandet behandlas motionerna 2022:28 och 2022:58, som handlar om att Svenska kyrkan ska uttala ett avståndstagande mot alla former av verksamhet som syftar till att ”bota”, bedriva ”omvändelseterapi” eller ”omprogrammera” sexuell läggning och/eller könsidentitet. Utskottet anser att det är viktigt att Svenska kyrkan gör ett uttalande som tydligt klargör Svenska kyrkans position. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska bifalla motion 2022:28 och 2022:58 i sin helhet.

Till beslutet finns två reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. bifalla motion 2022:28,
2. bifalla motion 2022:58, punkt 1,
3. bifalla motion 2022:58, punkt 2,
4. bifalla motion 2022:58, punkt 3.

Motionernas förslag

Motion 2022:28 av Tomas Rosenlundh och Karin Janfalk, Avståndstagande från omprogrammering av sexuell läggning och könsidentitet

Kyrkomötet beslutar att uttala att Svenska kyrkan med självklarhet tar avstånd från all form av verksamhet som syftar till att ”bota” eller omprogrammera sexuell läggning och/eller könsidentitet.

Motion 2022:58 av Jonas Noréus m.fl., Avståndstagande från omvändelseterapi

Kyrkomötet beslutar att

1. uttala att omvändelseterapi för hbtqi-personer inte ska förekomma i något sammanhang inom Svenska kyrkan,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att förmedla denna syn på omvändelseterapi till andra kristna samfund i olika samarbetsorgan, till exempel Sveriges kristna råd,
3. uppdra till kyrkostyrelsen att förmedla denna syn på omvändelseterapi till företrädare för andra religioner i de samverkansorganisationer Svenska kyrkan ingår i, inom ramen för religionsdialog.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionerna 2022:28 och 2022:58 i Ln 2022:9y, *bilaga*.

Bakgrund

Så kallad ”omvändelseterapi” har aktualiserats under det gångna året på flera sätt. I juli 2020 utkom FN:s råd om mänskliga rättigheter med en rapport om förekomsten av ”omvändelseterapi” runt om i världen. Rapporten manade till ett generellt förbud. Samma månad fick Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) ett uppdrag från regeringen att kartlägga och sammanställa kunskap om ”omvändelseterapi” riktad mot unga hbtqi+-personer. Utredningen slutrapporterades i mars 2022, vilket återaktualiserade frågan om ett generellt förbud i Sverige (www.mucf.se/publikationer/unga-hbtq-personers-utsatthet-omvandelseforsok-i-sverige, 2022). Uppdrag granskning visade i år ett program om hur flera hbtqi+-personer som har vuxit upp inom den svenska kristenheten, särskilt inom frikyrkligheten, utsatts för olika typer av omvändelseterapi. (www.rfsl.se/omvandelseterapi-inom-frikyrkan/, 2022)

Det finns ingen enskild eller fastställd definition av vad som menas med omvändelseterapi. I vissa fall används en väldigt bred definition, där till exempel förbön och själavård förekommer, i andra fall används en väldigt snäv definition av begreppet som endast innefattar ”psykologiska” metoder såsom elchocker eller samtalsterapi eller att endast benämna fysisk påverkan som omvändelseterapi. Klart är dock att många hbtqi+-personer vittnar om den skada behandlingen åsamkat, oavsett metod. MUCF använder därför begreppet ”omvandelseförsök” i sin rapport till regeringen: och definierar det som ”försök att få någon att förändra, permanent dölja eller avstå från att leva i enlighet med sin sexuella läggning eller könsidentitet eller uttrycka kön på det sätt personen själv vill” www.mucf.se/om-oss/pressmeddelanden/ny-rapport-fran-mucf-unga-hbtq-personer-utsatts-omvandelseforsok-i-sverige).

Fenomenet vilar på föreställningen om att homosexualitet skulle vara en sjukdom som därmed går att ”bota”. Själva formen kan växla och utgöras av bön eller själavård. I de grövsta fallen kan fysisk skada åsamkas den som utsätts, till och med sexuellt våld kan förekomma. FN har benämnt praktiker som kallas ”omvändelseterapi” (conversion therapy på engelska) för tortyrliknande och flera länder har förbjudit dess förekomst www.ohchr.org/en/stories/2020/07/conversion-therapy-can-amount-torture-and-should-be-banned-says-un-expert, 2002). De flesta större medicinska föreningar har fördömt praktiker benämnda ”omvändelseterapi”, bland annat World Psychiatric Association och WHO (www.glaad.org/conversiontherapy). Omvändelseterapi kan generera stora skador för den som utsätts, både fysiska och psykiska. Dessutom kan metoderna som används resultera i andligt våld (”spiritual abuse”) där kyrkan har ett särskilt ansvar och särskild kunskap om att hjälpa och återupprätta och läka relationen till kyrkan och kanske till och med till Gud.

2017 lyftes frågan i Church of Englands synod, som riktade en uppmaning till regeringen att införa ett allmänt förbud mot praktiker som kan förekomma inom ramen för ”omvändelseterapi”. Storbritannien har inte infört ett allmänt förbud än men det är under utredning (www.churchtimes.co.uk/articles/2022/25-february/news/uk/church-leaders-write-to-equalities-minister-to-back-conversion-therapy-ban). Ett tjugotal länder i världen har infört ett förbud eller förbereder lagförslag så att förbud kan införas, bland annat Tyskland, Brasilien, Israel och Storbritannien.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Svenska kyrkan har sedan 1970-talet aktivt bearbetat temat homosexualitet och under det senaste decenniet också könsidentitet och könsuttryck. Svenska kyrkan verkar för hbtqi+-personers rättigheter och plats inom kyrkan och har kommunicerat detta till andra delar av kristenheten i Sverige och till andra trossamfund, tydligast genom beslutet i kyrkomötet 2009 om att viga samkönade par.

Förslag om beslut angående vigsel för homosexuella har behandlats av kyrkomötet åren 2000, 2001 och 2003. 2000 och 2001 avslogs förslagen med hänvisning till teologiska kommitténs pågående arbete med samtalsdokumentet. Vid 2003 års kyrkomöte var förslaget ett av flera förslag som behandlades i gudstjänstutskottets betänkande G 2003:2 Vigsel, äktenskap och partnerskap, vilket resulterade i uppdraget till kyrkostyrelsen att återkomma med ett underlag till kyrklig akt. Detta fullföljdes med det arbetsmaterial som presenterades för kyrkomötet 2004. Som tidigare nämnts uttrycktes i det betänkande som utskottet presenterade med anledning av arbetsmaterialet, G 2004:4, en förväntan om nya skrivelser från kyrkostyrelsen till kyrkomötet kring dessa frågor.

Teologiska kommittén presenterade 2002 sin utredning Kyrkan och homosexualiteten för kyrkostyrelsen, som kom att ingå som del av underlaget i kyrkostyrelsens skrivelse (KsSkr 2002:5). Den rapporten låg sedan till grund för diskussionen i kyrkomötet 2005 där kyrkostyrelsen föreslog att kyrkomötet bejakar följande konstateranden i frågor kring homosexuella i kyrkan:

- ◆ Det är uteslutet att fördöma den homosexuella personen eller att skuldbelägga den homosexuella orienteringen.
- ◆ Kyrkan skall aktivt motverka diskriminering av personer på grund av sexuell orientering.
- ◆ Svenska kyrkan bör inte sanktionera eller driva en organiserad verksamhet i syfte att ”bota” homosexuella från deras läggning.

Utskottets överväganden

Motion 2022:28 Avståndstagande från omprogrammering av sexuell läggning och könsidentitet

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:28.

Utskottet anser att det är angeläget att Svenska kyrkan tar avstånd från verksamhet och initiativ som faller under ”omprogrammering” eller att ”bota”. Utskottet vill lyfta fram läronämndens yttrande som konstaterar att ”omprogrammering” av hbtqi+-personer bygger på vilseledande föreställningar. Sådan verksamhet är oetisk, potentiellt skadlig och saknar vetenskapligt stöd. Läronämnden uttrycker tydligt att sådan verksamhet inte ska förekomma i Svenska kyrkan. Utskottet menar att motion 2022:28 är viktig och att Svenska kyrkan ska uttala detta på ett sådant sätt att det inte råder någon tvekan om vad som är Svenska kyrkans ståndpunkt i dessa frågor.

Därför föreslår utskottet kyrkomötet att bifalla motion 2022:28.

Motion 2022:58 Avståndstagande från omvändelseterapi

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:58.

Utskottet är positivt till motion 2022:58 i sin helhet. Utskottet menar att Svenska kyrkan har, och ska ta ett ansvar för att peka på strukturer och fenomen som riskerar att människor tar skada, samtidigt menar utskottet att den ekumeniska och interreligiösa dialogen behöver präglas av ödmjukhet, nyfikenhet och öppenhet.

Utskottet föreslår kyrkomötet att bifalla motion 2022:58 i sin helhet.

Uppsala den 6 oktober 2022

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Sara Waldenfors, Erik Vikström, Ann-Sofie Karlsson Ågren, David Svensk, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand, Nina Wahlin, Mats Ershammar, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anne Lundberg, Agneta Ivemyr, Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Marie Rydén Davoust, Jakob Schwarz, Xerxes Åkerfeldt, Magnus Hedin, Monica Johansson och David Castor.

Biskoparna Åsa Nyström och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Med anledning av utskottets bifall till att-satserna 2 och 3 i motion 2022:58 lämnar vi en reservation. Motionens intention tillgodoses genom punkt 1 då ett uttalande är ett tydligt ställningstagande som har betydelse såväl inom Svenska kyrkan som i den ekumeniska rörelsen och i de interreligiösa kontakterna. Därav är också motionens andra och tredje att-sats överflödiga. Att bifalla att-satserna 2 och 3 anser vi ej är i enlighet med den ödmjukhet och respektfullhet som ska prägla såväl ekumeniska som interreligiösa samtal och kontakter.

Nina Wahlin, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand och Sören Olsson

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets betänkande KI 2022:4 till förmån för avslag på betänkandet, vilket också innebär att jag reserverar mig till förmån för avslag på motion 2022:28 och på motion 2022:58 som helhet. Betänkandet innehåller inget faktaunderlag om att verksamhet som innebär omprogrammering eller liknande faktiskt förekommer i Svenska kyrkan.

Uttalanden ska inte göras när inget faktaunderlag föreligger.

Begreppet ”omvändelseterapi” är mycket tveksamt och ska enligt min mening inte användas i diskussioner av detta slag och därför inte heller föras ut eller användas i ekumeniska sammanhang eller interreligiösa dialoger.

Särskild mening

Vi ansluter oss till lydelsen i reservation 1.

*Biskop Åsa Nyström, biskop Andreas Holmberg, Xerxes Åkerfeldt, Magnus Hedin,
Marie Rydén Davoust och Jakob Schwarz*

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:9y

Svenska kyrkan och ”omvändelseterapi”

Läronämndens yttrande över motionerna 2022:28 och 2022:58

Svenska kyrkan har under flera decennier bearbetat frågor om sexuell läggning och könsidentitet. Läronämnden har tidigare yttrat sig (Ln 1985:15, 1988:14, 1995:18, 1997:10, 2000:11, 2001:2y, 2002:4y, 2003:15y, 2005:10y, 2006:7y, 2009:12y, 2017:4y).

År 2009 fattade Svenska kyrkan beslut att även samkönade par kan vigas enligt Svenska kyrkans ordning. Sedan 2017 innehåller Kyrkohandbok för Svenska kyrkan en könsneutral gudstjänstordning för vigsel. Kyrkohandboken är ett bekännelse-dokument och vigselordningen ett uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Läronämnden konstaterar att ”omvändelseterapi” och ”omprogrammering” av hbtqi-personer är verksamhet som bygger på vilseledande föreställningar om att det skulle handla om sjukdomar som kan botas, brister som ska avhjälpas eller synder som behöver förlätas. Sådan verksamhet är oetisk, potentiellt skadlig och saknar vetenskapligt stöd. Den är inte heller en del av helgelsen. Den ska inte förekomma i Svenska kyrkan.

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Anna Cöster, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2022:5

Råd och institut för lärande och undervisning

Sammanfattning

Betänkandet behandlar motion 2022:31 med förslag om att tillsätta ett råd och ett institut för lärande och undervisning. Utskottet bejakar motionärernas intention att säkra att frågor som rör lärande och undervisning fortsatt ges en viktig plats i Svenska kyrkan och att den satsning som gjorts i programmet Lärande och undervisning inte kommer av sig när programmet avslutas. Kyrkomötet är inte rätt instans för att tillsätta råd som är underställda kyrkostyrelsen, men utskottet anser att det är angeläget att frågor kring lärande och undervisning fortsätter få uppmärksamhet och fördjupas på den nationella nivån och vill därför föreslå kyrkostyrelsen att tillsätta ett råd för lärande och undervisning.

Utskottet vill inte förekomma den utvärdering av programmet som genomförs 2023 genom att inrätta ett institut för lärande och undervisning och vill utifrån det ansträngda ekonomiska läget för kyrkostyrelsen inte prioritera en sådan satsning.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2022:31, men att med anledning av motionen föreslå kyrkostyrelsen att tillsätta ett råd för lärande och undervisning.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2022:31, punkt 1,
2. avslå motion 2022:31, punkt 2,
3. avslå motion 2022:31, punkt 3,
4. avslå motion 2022:31, punkt 4,
5. med anledning av motion 2022:31 föreslå kyrkostyrelsen att tillsätta ett råd för lärande och undervisning.

Motionens förslag

Motion 2022:31 av Niklas Grahn och Sören Dalevi, Råd och institut för lärande och undervisning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. inrätta ett råd för Svenska kyrkans lärande och undervisning,
2. inrätta Svenska kyrkans institut för lärande och undervisning,
3. tillfråga ett eller två stift om att ansvara för start och drift av institutet,
4. institutet ska finansieras av nationell nivå under tio års tid från år 2024 med 7 miljoner kronor per år.

Yttrande från andra utskott

Ekonomiutskottet har yttrat sig över motion 2022:31 i E 2022:1y, *bilaga*.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har flera gånger tidigare diskuterat ämnet lärande och undervisning samt tillsättningar av nya råd. I gudstjänstutskottets betänkande G 2017:2 behandlades flera motioner med förslag om att tillsätta ett musikråd, för att värna musikens betydelse i kyrkans verksamhet, för att tillgodose Svenska kyrkans behov av ett expertorgan kring kyrkomusik och för att arbeta med nyskapad gudstjänstmusik. Motionerna avlogs med motiveringen att de i för hög grad detaljstyrde utformningen av hur kyrkostyrelsen föreslås organisera det kyrkomusikaliska arbete som motionärerna efterfrågade. Utskottet ansåg också att inrättandet av ett musikråd eller motsvarande inte får stå i motsatsställning till domkapitlens tillsyn över församlingarnas gudstjänstliv och inte heller skapa en sådan professionalisering av musiken att lokal kreativitet och skaparglädje hämmas. Det kan dock tilläggas att kyrkostyrelsen tillsatte ett musikråd året efter som en konsekvens av uppdraget från kyrkomötet (som föreslogs i samma betänkande) att återkomma till kyrkomötet med förslag på hur gudstjänstlivet i Svenska kyrkan kontinuerligt kan tillföras gudstjänstmusik.

I motion 2018:76 föreslogs att kyrkostyrelsen skulle stärka den långsiktiga strategiska styrningen av Svenska kyrkans lärande och undervisning. Kyrkolivsutskottet föreslog avslag på motionen med motiveringen att undervisning och lärande skulle komma att vara ett prioriterat område för Svenska kyrkan, på alla nivåer, under lång tid framöver (KI 2018:4). Detta blev också kyrkomötets beslut.

Kyrkomötet 2018 beslutade att kyrkomötet 2019 skulle ha temat undervisning, enligt förslag från kyrkomötets presidium (PSkr 2018:1). Motiveringen var dels undervisningens centrala ställning i kyrkan, dels det faktum att kunskapen om kristen tro minskar i kyrkans omvärld. Till kyrkomötet 2019 lämnades sedan ett stort antal motioner om lärande och undervisning i olika former. Kyrkomötet uttalade sig då bland annat om att det är en överlevnadsfråga att det goda arbetet på området som görs i församlingarna idag lyfts upp till ett systematiskt och sammanhängande program för lärande och undervisning (KI 2019:8) – ett sådant program hade då redan hunnit etablerats. Uttalandet överlämnades till stiftens biskopar i form av en budkavle.

År 2021 beslutade kyrkomötet att inrätta ett lärande- och undervisningspris (KmSkr 2021:13) i syfte att främja arbetet på området.

Programmet Lärande och undervisning

Tidsperspektiv

Programmet Lärande och undervisning föregicks av kyrkostyrelsens satsning *Dela tro – dela liv* som hade syftet att kompetensutveckla och stärka medarbetare som bärare av tro. Satsningen omfattade hela kyrkan och avslutades i november 2019 med konferensen ”Lärandefestivalen. Berättelsen går vidare”. Den kom att innehålla 30 delsatsningar med olika fokus och innehåll. Redan under satsningens slutfas påbörjades arbetet med kyrkostyrelsens program Lärande och undervisning. 2018–2019 hade programmet en uppstarts- och planeringsfas, medan 2020–2022 utgör programmets genomförandefas. Programmet utvärderas under första delen av 2023 och kyrkostyrelsen har på längre sikt för avsikt att studera genomslaget och konsekvenserna av

programmet. Arbetet med lärande och undervisning på nationell nivå kommer att fortsätta inom linjeverksamheten.

Det finns alltså en kort tidshorisont för programmet, men arbetet med att samla och utveckla kyrkans undervisning bedrivs på lång sikt och omfattar alla nivåer i Svenska kyrkan: landets församlingar och pastorat, i stiftet och på nationell nivå. Satsningen ska stödja och utveckla kyrkans systematiska och sammanhållna arbete med undervisning i kristen tro.

Programmets resultat

En utgångspunkt för programmet Lärande och undervisning är att undervisning redan pågår: i församlingarnas gudstjänster, kyrkliga handlingar, konfirmandundervisning, barnverksamhet, samtalsgrupper och inte minst i ett rikt kultur- och musikliv. Också på stiftsnivå drivs strategiska projekt som på olika sätt fokuserar kunskap och lärande.

Programmet har en gemensam inriktning men de olika stiftet lägger upp sitt arbete på olika sätt. Arbetet utformas efter tre linjer, som motsvarar de arenor där människor möter Svenska kyrkans undervisning. Programmet ska utveckla den undervisning som bedrivs i församlingen, på digitala arenor och i det offentliga rummet.

I linje 1 har programmet utvecklat en digital resursbank för församlingarnas undervisning. I linje 2 tar programmet fram nya texter och filmer om kristen tro till Svenska kyrkans nationella webb där en del redan har publicerats. Linje 3 fokuserar på kyrkans medverkan i offentligheten och under hösten 2022 publiceras en del material kring detta. Kyrkostyrelsen har delat ut 14 miljoner kronor till stiftens särskilda satsningar på området. Programmet har också relaterat till tillfälliga grupper som kunskapsstöd och kontaktnätverk (advisory board, musikreferensgrupp samt stiftsreferensgrupp) och kyrkostyrelsens arbetsutskott har fungerat som programmets styrgrupp.

Programmet lämnar efter sig konkreta resultat och verktyg som sedan ska förvaltas så att de kan fortsätta att bidra till att kyrkostyrelsens visioner till 2030 uppfylls:

- ◆ dopmedvetenheten har stärkts
- ◆ en pedagogik som håller ihop information, formation och transformation
- ◆ trons offentliga konsekvenser ses som en självklarhet
- ◆ kunskapen om kristen tro har ökat i det svenska offentliga rummet
- ◆ i enlighet med barnkonventionen, som sedan tio år är lag i Sverige, har barn och ungas villkor förbättrats
- ◆ det har blivit vedertaget att en hållbar värld omfattar åtminstone fyra dimensioner: social, ekonomisk, ekologisk och andlig.

Kyrkostyrelsens råd

Vart fjärde år utser kyrkomötet en kyrkostyrelse som leder och samordnar förvaltningen av den nationella nivåns uppgifter. Kyrkostyrelsen har möjlighet att tillsätta råd som på uppdrag av kyrkostyrelsen fullgör vissa uppgifter, exempelvis genom att bereda ärenden inför beslut eller på delegation fatta vissa beslut. Tillsättning av kyrkostyrelsens råd regleras i 10 kap. 5 § kyrkoordningen:

För Svenska kyrkan i utlandet ska kyrkostyrelsen tillsätta ett råd. En av ledamöterna i rådet ska vara biskopen i Visby stift. Minst två av ledamöterna i rådet ska vara valbara i en utlandsförsamling.

Kyrkostyrelsen får också tillsätta råd för andra delar av sin verksamhet.

Under 2022 har kyrkostyrelsen tillsatt följande råd:

- ◆ Kyrkostyrelsens internationella råd
- ◆ Kyrkostyrelsens råd för Svenska kyrkan i utlandet
- ◆ Kyrkostyrelsens musikråd
- ◆ Samiska rådet i Svenska kyrkan
- ◆ Kyrkostyrelsens kapitalförvaltningsråd
- ◆ Kyrkostyrelsens redovisningsråd för Svenska kyrkan
- ◆ Kyrkostyrelsens råd för samverkan och digitalisering
- ◆ Kyrkostyrelsens dispens- och överprövningskommitté
- ◆ Svenska kyrkans teologiska kommitté (gemensam för biskopsmötet och kyrkostyrelsen)

Stiftsdialogen och renodling av uppdraget för den nationella nivån

I KsSkr 2022:1 Verksamhet och ekonomi, under målbild 1, skriver kyrkostyrelsen om den dialog som kontinuerligt pågår mellan stiftsstyrelser och kyrkostyrelsen:

Dialogen utgör ett rådgivande forum till kyrkostyrelsens arbete och beredning till kyrkomötet. En kontinuerlig dialog med stiftet om den nationella nivåns prioriteringar bland olika stödinsatser till stiftet och till församlingarnas grundläggande uppdrag är en förutsättning för utvecklingsarbete mot en hållbar kyrka. Kyrkostyrelsen avser att stärka stiftsdialogen på förtroendemannanivå utifrån resultaten i den utvärdering som genomfördes av presidieöverläggningar hösten 2021 samt arbeta vidare med stiftet i fråga om vilka insatser den nationella nivån bör prioritera på sikt och vilka insatser som stiftet kan bära. (KsSkr 2022:1, s. 10–11)

Vidare står i samma skrivelse om kyrkostyrelsens vision för den nationella nivåns uppdrag och den verksamhet som ska finnas på kyrkokansliet framöver:

Det finns behov av att renodla uppdraget för den nationella nivån och i samarbete med stiftet identifiera vilka uppgifter som bör vara ett ansvar för den nationella nivån i framtiden. Ett sådant utvecklingsarbete pågår i den beredande dialog som kyrkostyrelsens arbetsutskott för med stiftsstyrelsernas presidier. Kyrkomötet kommer att inom planeringsperioden få underlag för beslut. Inriktningen är att den verksamhet som endast kan eller som bäst görs på ett ställe i Svenska kyrkan ska prioriteras till den nationella nivån medan stöd till den grundläggande uppgiften huvudsakligen bör hanteras av stiftet.

Den bredd av sakfrågor inom vilka kyrkostyrelsen idag ger stöd i stiftets främjandeuppdrag behöver minska i samverkan med stiftet. En organisation på kyrkokansliet med kvalificerade generalister kommer att möjliggöra en mindre kanslibemanning. (KsSkr 2022:1, s. 7)

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:31.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2022:31 föreslå kyrkostyrelsen att tillsätta ett råd för lärande och undervisning.

Utskottet bejakar motionärernas intention att säkra att frågor som rör lärande och undervisning fortsatt ges en viktig plats i Svenska kyrkan och att den satsning som gjorts i programmet Lärande och undervisning inte kommer av sig när programmet avslutas. Utskottet ser med glädje på det gedigna arbete och det samarbete med stift som gjorts inom ramen för programmet Lärande och undervisning på den nationella nivån. Utskottet är övertygat om att detta arbete är och fortsätter vara ett gott stöd till stift och församlingar. Utskottet understryker att det är på de pastorala nivåerna, stift och församlingar, som arbetet med lärande och undervisning ständigt utvecklas och förverkligas.

Under överläggningen har det framkommit att enligt 10 kap. 5 § kyrkoordningen är kyrkomötet inte den instans som tillsätter råd som är underställda kyrkostyrelsen, utan det är kyrkostyrelsen själv som styr över hur den vill organisera sitt arbete i det avseendet. Utskottet anser att det är angeläget att frågor kring lärande och undervisning fortsätter få uppmärksamhet och fördjupas på den nationella nivån och föreslår därför kyrkostyrelsen att tillsätta ett råd för lärande och undervisning.

Utskottet noterar att programmet kommer att utvärderas under första delen av 2023 och kyrkostyrelsen har på längre sikt för avsikt att studera genomslaget och konsekvenserna av programmet. Utskottet vill inte förekomma utvärderingen genom att inrätta ett institut för lärande och undervisning. Dessutom anser utskottet inte att den finansiering från den nationella nivån som motionen föreslår går att prioritera givet den minskade kostnadsram som kyrkostyrelsen presenterar i KsSkr 2022:1 och som ekonomiutskottet påpekar i sitt yttrande.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2022:31, men att med anledning av motionen föreslå kyrkostyrelsen att tillsätta ett råd för lärande och undervisning.

Uppsala den 7 oktober 2022

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sara Waldenfors, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sara Waldenfors, ordförande, Sören Olsson, Erik Vikström, Ann-Sofie Karlsson Ågren, David Svensk, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand, Nina Wahlin, Mats Ershammar, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna Lundberg, Agneta Ivemyr, Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Jakob Schwarz, Xerxes Åkerfeldt, Birgitta Johansson Huuva, Magnus Hedin, Monica Johansson, Lisa Gerenmark, David Castor och Maria Heldt.

Biskoparna Åsa Nyström och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekonomiutskottets yttrande 2022:1y

Råd och institut för lärande och undervisning

Till kyrkolivsutskottet

Ekonomiutskottets yttrande över motion 2022:31

Lärande och undervisning är en av församlingens viktigaste kärnverksamheter och det var också därför som kyrkomötet initierade det fleråriga programmet för lärande och undervisning, i syfte att ge stöd till stift, församlingar och pastorat. Till programmet har också avsatts stora resurser under flera år.

Under det tematiska kyrkomötet 2019 lyftes lärande och undervisning särskilt och kyrkomötets presidium överlämnade vid kyrkomötets avslutning en budkavle till samtliga biskopar med ett uttalande som kyrkomötet antagit, för att symboliskt visa att ett utvecklingsarbete ska fortsätta och utvecklas i stiftet.

Det är angeläget att Svenska kyrkan fortsätter arbetet med lärande och undervisning, men utskottet anser inte att den nationella nivån kan ta på sig ett så stort långsiktigt ekonomiskt åtagande som beskrivs i motionen, i ett läge då vi går mot kärvare tider. Bedömningen i kyrkostyrelsens skrivelse om verksamhet och ekonomi för den nationella nivån är dessutom att den nationella nivåns uppdrag måste renodlas och att samverkan mellan stiftet i deras främjandeuppdrag behöver stärkas.

Frågan om hur lärande och undervisning bäst främjas bör hanteras i den stiftsdialog som pågår, både bland förtroendevalda och tjänstepersoner. Frågan om hur lärande och undervisning bäst främjas kommer även sannolikt att bli föremål för undersökning i den utredning som kyrkostyrelsen planerar tillsätta inom kort för utökad stiftssamverkan.

Ekonomiutskottet föreslår därför att kyrkolivsutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen i sin helhet.

Uppsala den 4 oktober 2022

På ekonomiutskottets vägnar

Cecilia Rogne, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Cecilia Rogne, ordförande, Mats Ludvigsson, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Marie Wojidkow, Victor Backström, Magnus Ek, Bengt Kjellgren, Fredrik Ottesen, Anders Lundberg, Jenny Nilsson, Inger Lindeskog, Marcus Romedahl och Åke Marcusson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Hilikka Andersson, Annika Nyman, Christina Södling, Lena Orstadius, Jan-Hugo Nihlén, Suzanne Fredborg, Gunilla Eldebro, David Lång, Anna Stenberg, Cecilia Gyllenberg Bergfasth och Bertil Olsson.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2022:6

Församlingsutveckling och engagemang

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionerna 2022:37 och 2022:51. Motionerna rör delvis olika frågor, men förenas av ett fokus på angelägna perspektiv som rör engagemang, församlingstillväxt, mission och evangelisation.

När det gäller motion 2022:37 anser utskottet att motionen är viktig och föreslår bifall på motionens punkt 1, som handlar om att församlingsbygge ska bli en del på de kyrkliga utbildningarna, men avslag på motionens punkt 2 som föreslår ett omstartsprogram. Utskottet bedömer att det motionärerna föreslår under punkt 2 i första hand är en fråga för stift och församlingar.

I motion 2022:51 föreslår motionärerna att kyrkostyrelsen ska ta fram en skrift som stöd för ökat engagemang och efterföljelse. Utskottet anser att det inte är kyrkostyrelsens uppgift utan en uppgift för stift och församlingar. Utskottet föreslår att motion 2022:51 ska avslås i sin helhet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. bifalla motion 2022:37, punkt 1,
2. avslå motion 2022:37, punkt 2,
3. avslå motion 2022:51.

Motionernas förslag

Motion 2022:37 av Berth Löndahl m.fl., Utbildning i att omstarta och bygga församling

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till att ”församlingsbyggande” blir en väsentlig del av utbildningen på Svenska kyrkans utbildningsinstitut,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till ett församlingarnas ”omstartsprogram” som kan tillämpas i den lokala miljön.

Motion 2022:51 av Anne Olofsson och Stig Axelsson, Engagemang, efterföljelse och lärjungaskap.

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. tillse att en kunskaps- och inspirationsskrift som tydliggör motivet och stärker både unga och äldre till engagemang och tjänst i församlinglivet i Svenska kyrkan, tas fram,

2. tillse att skriften och annat relevant material i linje med den tydliggör Svenska kyrkans syn på engagemang som lärjungaskap och efterföljelse idag,
3. tillse att skriften och materialet ger tillfälle att få både kunskap och en gemensam utgångspunkt för att samtala om vilka teologiska grundläggande motiv som ligger bakom ett personligt engagemang i församlingar i Svenska kyrkan,
4. tillse att skriften klargör att satsningen på ökad kunskap och motivet till människors engagemang i Svenska kyrkan inte har sin grund i den befarade minskningen av Svenska kyrkans ekonomi utan främst är en fråga om församlingssyn.

Bakgrund

De senaste decennierna har inneburit stora förändringar för Svenska kyrkan. Sedan år 2000 har antalet medlemmar minskat från nästan 7,4 miljoner medlemmar till 5,6 miljoner 2021. I andel av befolkningen innebär det en minskning från 83 procent år 2000 till 54 procent 2021. Orsakerna är flera: dels en generationsväxling (äldre medlemmar dör utan att det tillkommer lika många nya genom dopet), dels att fler utträder ur kyrkan och dels att Sverige blivit ett alltmer mångreligiöst land med människor av annan religiös tradition och tillhörighet än kristen tro. Också antalet kyrkliga handlingar har gått ned. År 2021 skedde 40 200 dop, 25 000 vigslar och 61 400 begravningar. Det kan jämföras med 2000 då det genomfördes 66 000 dop, 90 000 vigslar och 82 000 begravningar. Antalet dop som är avgörande för medlemsutvecklingen har alltså minskat med 39 procent på 20 år. De sjunkande talen för medlemskap och kyrkliga handlingar ger en bild av Svenska kyrkan som alltmer marginaliserad i människors liv. Det gäller också mentalitet eller identitet. Teologen Anders Mogård beskriver en sektorisering, där religion upplevs som något ”separerat från samhällets djupaste identitet” och som ett ”specialintresse för religiöst intresserade”. Men bilden är inte är entydig. Samtidigt skapar frågor om tro och religion engagemang och debatt i offentligheten. De religiösa samfundet efterfrågas för att bidra till social stabilitet. Och fortfarande möter Svenska kyrkans församlingar unikt många människor i alla åldrar och har utvecklat nya mötesplatser med hög tillgänglighet, som öppen förskola och webb. Det finns en folkligt förankrad, kulturell religiös identitet, som tar sig uttryck i medlemskap, kyrkliga handlingar och kyrkogång vid de stora helgerna.

Dock talar statistiken sitt tydliga språk och inom kyrkan finns en oro och ett engagemang för att vända utvecklingen. Tre spår kan urskiljas. Under ett drygt decennium har det förts en omfattande diskussion om kyrkans undervisning i kristen tro. Ofta har den kopplats till resonemang om evangelisation, mission och behovet av missionsteologisk reflektion. Ett annat spår har gällt församlingsutveckling, alltså att bredda, fördjupa och förnya församlingens arbete med den grundläggande uppgiften. Hit hör rörelsen ”bygga kyrka” med sikte mot dynamiska, inkluderande och öppna församlingsgemenskaper. Ett tredje spår har handlat om vikten av att engagera frivilliga eller volontärer i församlingens verksamhet, inte bara som en ekonomisk resurs utan för att skapa delaktighet och ansvar för församlingens uppgifter.

Lärande och undervisning

Svenska kyrkans decennielånga satsning på lärande och undervisning har bedrivits i omgångar och genom flera nationella insatser: programmet Barn och unga 0–18 år (2009–2012), satsningen *Dela tro – dela liv* (2012–2018) och därefter programmet Lärande och undervisning som avrundas under 2023. År 2019 genomfördes för första gången ett tematiskt kyrkomöte med fokus på lärande och undervisning. Mötet

avrundades med en appell till hela Svenska kyrkan att intensifiera arbetet med undervisning. Två år senare utkom biskopsbrevet ”och lär dem...” *Ett biskopsbrev om lärande och undervisning* (2021).

Gemensamt för dessa olika insatser är en bred förståelse av kunskap. Undervisning och lärande tolkas som vidare och djupare än rent intellektuella eller kognitiva processer. *Dela tro – dela liv* kallades en satsning på ”undervisning och mission för alla åldrar”; en beskrivning som speglas i delprojekt om bland annat Bibeln och samtal om tro. Programmet *Lärande och undervisning* framhöll undervisningens funktion som existentiellt tilltal och förkunnelse. Kyrkomötets appell 2019 betonade undervisningens formativa uppgift, alltså att forma en kristen identitet och kristna gemenskaper. Biskopsbrevet ”och lär dem...” ringar in kyrkans undervisning med utgångspunkt från lärjungaskap och efterföljelse:

Målsättningen för arbetet med undervisning och lärande är att allt fler människor ska få möjlighet att lära känna Kristus och leva i hans efterföljd. För att kunna ge vidare behöver vi vara fördjupade och själva stå i traditionen. Förebilden är hur Jesus kallade och arbetade med sina lärjungar. Det grekiska ordet mathetes (som översätts med ”lärjunge” i den svenska bibelöversättningen) betyder just elev, lärling, efterföljare, student. Att vara lärjunge är alltså att vara lärling. Det handlar om en relation som går mycket djupare än att till exempel dyka upp på en lektion eller föreläsning en gång i veckan och följa den mer eller mindre passivt. Redan i begreppet lärjunge finns en tydlig koppling mellan att vilja ha med Jesus att göra och att lära sig om honom, att stå både i en livsrelation och i en kunskapsrelation. Att vara kristen är ett sätt att leva ett liv. Men det innebär också att aktivt vilja lära sig vissa saker. Till dessa saker hör inte bara specifikt kunskapsstoff om kristen tro och liv utan också förmågan att lägga trons perspektiv på livet.

Ett konkret uttryck av denna mångfacetterade förståelse av undervisning är den digitala resursbank för pedagogiskt arbete som byggs upp inom ramen för programmet *Lärande och undervisning*. Resursbanken innehåller material från hela Svenska kyrkan och ger på så vis förutsättningar för att församlingar kan dela strategier och metoder för att utveckla och förnya sitt pedagogiska arbete. Också upplägget i resursbanken vilar på en bred förståelse av lärande och undervisning. Till exempel finns material inom sökorden ”mission” och ”efterföljelse”.

Sammantaget kan sägas att Svenska kyrkans mångåriga fokus på lärande och undervisning har haft en bred ansats som också rymmer missions- och evangelisationsperspektiv.

Församlingsutveckling i utbildning och fortbildning

Församlingsutveckling och församlingsbyggande är ämnen inom både de kyrkliga profilutbildningarna och de fortbildningar som erbjuds på olika håll i kyrkan. Den pastoralteologiska utbildningen för blivande diakoner, församlingspedagoger, kyrkomusiker och präster bedrivs vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut i Uppsala och Lund. Utbildningsinstitutet har ett uppdrag från 2014 och undervisar de fyra profilerna utifrån kunskapsområdena Diakoni, Församlingspedagogik, Gudstjänst, Konst och musik, Teologi och samhälle, Självård samt Strategi och ledarskap. Målet är att de blivande kyrkliga medarbetarna förbereder sig för sina yrkesroller och det sammanhang som utgörs av församlinglivet. Till detta hör reflektion kring olika strategier för utveckling av församlinglivet.

Frågor om församlingsutveckling och församlingsbyggande ingår i flera kunskapsområden, framför allt Strategi och ledarskap samt Teologi och samhälle. Undervisningspass som ”Vilken kyrka vill vi vara?” och ”Vårt uppdrag” samt ”Att leda ideella” ger perspektiv in i frågorna. Fördjupning kring församlingssyn och kyrkosyn sker under utbildningsåret utifrån olika infallsvinklar i relation till de fyra profilerna, andra medarbetargrupper, ideella och förtroendevalda. Undervisning om och reflektioner kring ideellt medarbetarskap, om idéburna organisationer och om skillnader mellan civilsamhället, offentlig verksamhet och näringslivssektor är viktigt inte minst för att kunna tolka kyrkans uppdrag och verklighet och kunna bidra till dess utveckling.

Efter beslut i kyrkomötet infördes 2008 behörighetsgivande utbildning för blivande kyrkoherdar i Svenska kyrkan. Utbildningen riktar sig till präster med minst två års anställning i Svenska kyrkan och som har för avsikt att söka en kyrkoherdetjänst. Kursen Kyrkligt ledarskap omfattar 15 högskolepoäng och ges som uppdragsutbildning i samarbete med Uppsala universitet och Lunds universitet. Under de senaste åren har det funnits 50–75 utbildningsplatser i 2–3 kursomgångar per år huvudsakligen på Sigtunastiftelsen och stiftsgården Åkersberg. Utbildningen innehåller moment som bearbetar såväl andligt och teologiskt ledarskap som verksamhetsutveckling och visionsarbete. I utbildningsplanen (SvKB 2008:3) heter det:

Efter avslutad kurs skall deltagaren ha förmåga att reflektera pastoral-teologiskt över organisation och ledarskap inom Svenska kyrkan, ha förvärvat kunskap om ett professionellt chefs- och ledarskaps villkor och förutsättningar utifrån olika perspektiv samt kunna kommunicera tvärvetenskaplig kunskap inom områdena kyrklig organisation och ledarskap i både tal och skrift.

I stiftens uppdrag att främja församlinglivet ingår att på olika sätt stödja det strategiska arbetet inom församlingarna. Församlingsutveckling har alltså en central plats i stiftens verksamhet. Stödet sker dels i relation till församlingsinstruktionerna som är det dokument där församlingens grundläggande uppgift konkretiseras och får riktning. Dels ges stöd i form av fortbildningar och andra riktade insatser som kan vända sig till både ideella och anställda medarbetare. Även nationell nivå spelar en roll i kyrkans sammantagna arbete med församlingsutveckling. Enheten för forskning och analys tar årligen fram statistik och annan omvärldsbevakning som kommuniceras på olika sätt och i olika kanaler. I *Nyckeln* presenteras sammanställningar och analyser med bäring på församlingsbyggande. Andra rapporter behandlar specifika ämnen som är relevanta för församlingarnas utvecklingsarbete, till exempel den förändrade begravningstraditionen i *En ”riktig” begravning. Förändringar i begravningsseden inom Svenska kyrkan 2010–2020* (2021). Också förlag med kyrklig utgivning (Verbum, Argument) publicerar böcker inom området församlingsutveckling.

Strategin och rörelsen Nya sätt att vara kyrka har sitt ursprung i rörelsen Fresh Expressions i Church of England. Under 2000-talet har flera stift och församlingar inspirerats av anglikanska kyrkans arbetssätt och 2013 etablerades nätverket Nya sätt att vara kyrka. Här erbjuds skrivet material, inspirationsfilmer och föreläsningar. Syftet är att stärka Svenska kyrkans förmåga att visa vad kristen tro innebär och identifiera nya sätt att nå människor utanför församlingens aktiva grupper. På vissa håll finns Nya sätt att vara kyrka också med i det strategiska arbetet på stiftsnivå. Ett exempel är Stockholms stift där arbetsformen Messy Church presenterats vid inspirationsdagar och där information om bakgrund och metoder ges via intranätet.

I kyrkoordningens inledning till sjunde avdelningen Kyrkliga uppdrag och befattningar heter det:

Kallelsen att föra ut evangelium är given åt hela Guds folk. Alla i kyrkan är lemmar i en och samma kropp. Dopet är den grundläggande vigningen till tjänst i kyrkan och ger delaktighet i kyrkans gemensamma uppdrag. Förtroendevalda, frivilliga medarbetare, anställda och de som vigs till uppdrag inom kyrkans vigningstjänst ska fullgöra de speciella uppdrag som de anförtrotts i solidaritet med Svenska kyrkan och kyrkans tro, bekännelse och lära. Alla står i evangeliets tjänst och under dess auktoritet.

Kyrkoordningens skrivning om kallelse och delaktighet ligger till grund för allt medarbetarskap i församlingen, också frivilligas. Frågan om idealitet och volontärskap har blivit alltmer uppmärksammas i Svenska kyrkan över tid. Flykting- och migrationsverksamhet från 2015 och framåt är ett exempel på hur diakonin engagerar ideella i praktiskt församlingsarbete. Men idealitet aktualiseras också på ett teologiskt plan. Det gäller dels frågan om ideellas delaktighet i församlingens tydligt teologiska verksamhet, till exempel undervisning. Dels handlar det om de teologiska motiven för ideellas engagemang.

Under 1900-talet har Svenska kyrkans ekonomi tillåtit att man utvecklat specifika professioner och kunnat anställa medarbetare för att genomföra församlingens verksamhet. När ekonomin stramas åt har frågor om volontärers bidrag blivit aktuella, men inte bara ur ett ekonomiskt perspektiv utan också som uttryck för en kristen identitet och en inkluderande kyrkosyn. Det är en diskussion som förs mot bakgrund av Svenska kyrkans teologiskt motiverade tradition av lekmannamedverkan. Ett organisatoriskt uttryck för denna långa historiska tradition är den gemensamma ansvarslinjen mellan förtroendevalda och vigda medarbetare. Andra former är lekmäns- och kvinnors ansvar för församlingens undervisning, till exempel bibelstudier, studiecirklar och söndagsskola. Ett tredje uttryck möter i församlingsmedlemmarnas medverkan i gudstjänsten.

I stiftens övergripande uppdrag att främja församlingslivet utgör såväl utbildning av ideella som utbildning i att leda ideella en viktig del. Ideellt Forum i Svenska kyrkan samlar organisationer och aktörer som vill utveckla frivillighet och personligt engagemang inom kyrkans olika miljöer och synliggöra församlingens medlemmar som bärare av kyrkans uppdrag. Huvudmän för Ideellt Forum är bland annat församlingar, stift, folkhögskolor, Sensus studieförbund, Svenska kyrkans lekmannaförbund och Kyrkosångsförbundet. Ideellt Forum ger dels utbildningar som riktar sig direkt till intresserade ideella (Ideell i Svenska kyrkan). Dels erbjuder man utbildningar till församlingar som vill utveckla sitt arbete med idealitet (processutbildningen för arbetslag, processutbildningen Att vara kyrka).

Hur ideella medarbetare själva motiverar sitt engagemang är föremål för aktuell forskning. Rapporten *Av fri vilja på fri tid – ideellt arbete i Svenska kyrkans barn- och ungdomsverksamhet på 2020-talet* (2021) är ett resultat av samverkan mellan högskolan, enheten för forskning och analys samt ett antal stift. Ett pågående forskningsprojekt undersöker hur motiven för församlingarnas frivillighetsarbete – ekonomi eller kristet engagemang – påverkar det konkreta församlingslivet. En central fråga handlar om idealitet som uttryck för en kristen kallelse.

Tidigare kyrkomöten

Sedan 2009 har ett drygt tjugotal motioner om kommunikation, evangelisation och mission i Sverige behandlats av kyrkolivsutskottet (KI 2010:11, KI 2012:10, KI 2017:02, KI 2018:5). Vid kyrkomötet 2014 hade tillsyns- och uppdragsutskottet ansvar för fyra motioner om församlingsutveckling och mission (TU 2014:1). Läronämnden har vid flera tillfällen yttrat sig om mission, missionsbegreppet och religionsdialog (Ln 2014:8y, Ln 2018:3y, Ln 2021:5y). Generellt sett har utskotten varit positiva till och bejakat motionernas fokus på mission och fördjupad tro. Vad gäller motionernas konkreta förslag har dock utskottet mestadels föreslagit avslag. Argumenten har varit av tre slag. Dels betonas kyrkoordningens skrivning om mission en dimension av församlingens grundläggande uppgift och som ett sändningsuppdrag för alla kyrkans medlemmar. Genom församlingsinstruktionen finns också en tydlig länk till stiftens främjande- och tillsynsansvar. Dels hänvisas till redan pågående satsningar med bäring för evangelisation och mission, till exempel satsningen *Dela tro – dela liv* och programmet *Lärande och undervisning*. Dels framhålls att mission framför allt är ett uppdrag som förverkligas i den lokala kontexten, inte från nationell nivå.

Vid kyrkomötet 2016 bifölls motionen 2016:52 om undervisning och mission bland invandrare och kyrkostyrelsen fick i uppdrag att ta fram en strategi i enlighet med motionen. Det resulterade i olika former av stöd som kommunicerades genom nationell nivåns stödfunktion *Support migration*, bland annat en vägledning för hur församlingarna kan möta människor av annan tro som vill lära sig mer om kristen tro.

Också församlingsutveckling och församlingsbyggande har varit ämne för tidigare kyrkomöten. Vid kyrkomötet 2011 föreslog kyrkolivsutskottet avslag på motion 2011:42 om utbildning i församlingsutveckling, men bejakade tanken att utbildningen i dessa frågor behöver stärkas (KI 2011:5). Vid kyrkomötet 2014 drogs en tydlig linje mellan mission och församlingsutveckling. Läronämnden framhöll i sitt yttrande att ”missionsstrategier förverkligas i varje församling, tydliggörs i församlingsinstruktionen och utarbetas i samspel mellan stiftet och de lokala pastorala områdena” (Ln 2014:8y). Resonemanget återkom i tillsyns- och uppdragsutskottet som uttryckligen kopplade ihop församlingsutveckling med mission och den grundläggande uppgiften:

Mission är en del av den grundläggande uppgiften och arbetet med den grundläggande uppgiften kan benämnas församlingsutveckling och församlingsbygge. (TU 2014:1)

Vid kyrkomötet 2018 behandlade gudstjänstutskottets (G 2018:4) motion 2018:35 *Nystart av församlingar* där det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ta initiativ till ett program för att nystarta församlingar som förlorat mycket av sitt gudstjänst- och församlingsliv. Utskottet menade att detta främst är ett ansvar för stift och församlingarna och föreslog avslag på motionen (G 2018:4).

Som en särskild fråga inom området församlingsutveckling kan nämnas strategin *Nya sätt att vara kyrka* som behandlats av kyrkomötena 2015, 2017 och 2021. Vid dessa tillfällen har motionärerna yrkat på ekonomiskt stöd för att arbeta med församlingsutveckling inom ramen för *Nya sätt att vara kyrka*. Kyrkomötet 2015 avtog motionen, men samma år tilldelades *Nya sätt att vara kyrka* ett omfattande anslag inom satsningen *Dela tro – dela liv*. Kyrkomötet 2017 avtog motionen om ytterligare ekonomiskt stöd. Vid kyrkomötet 2021 betonade kyrkolivsutskottet värdet i det arbete som inspirerats av *Nya sätt att vara kyrka*, men menade också att strategier som visat sig framgångsrika bör integreras i den ordinarie verksamheten.

Frågor om volontärskap behandlades vid kyrkomötena 2011 och 2013. Vid kyrkomötet 2016 avgav organisationsutskottet sitt betänkande O 2016:2 utifrån två

motioner om volontärskap. Också läronämnden lämnade ett yttrande (Ln 2016:5y). Utskottet föreslog avslag på motionernas yrkanden att volontärskap skulle regleras i kyrkoordningen, men betonade samtidigt värdet av ideellas insatser i församlingen:

Utskottet anser att frågan om volontärers möjligheter till engagemang i Svenska kyrkan är angelägen och en framtidsfråga. Utskottet delar motionärens uppfattning om att volontärers delaktighet i kyrkans verksamhet handlar om mer än att minska kostnader och effektivisera verksamheten – det handlar om att manifestera en kyrkosyn. Det är enligt utskottets mening viktigt att kyrkan kontinuerligt arbetar för att finna och vidmakthålla former för att på bästa sätt ta till vara det engagemang som människor är beredda att bidra med i kyrkans verksamhet.

Slutligen beslutade kyrkomötet 2019 att uppdra åt till kyrkostyrelsen att undersöka och analysera samt ta fram förslag om hur man tillsammans med stiftet kan stödja församlingar och pastorat i att ge lekmän en större del av ansvaret för att leda undervisning. Uppdraget genomfördes 2019–2020 och återrapporterades till kyrkomötet 2021. Inom ramen för uppdraget skrevs en rapport som bland annat diskuterade bibliska och teologiska motiv för ideellas medverkan i församlingens undervisning. Det är resonemang som inte begränsas till lärande och undervisning, utan som låter sig överföras till den mer generella frågan om volontärskapets teologiska grund.

Utskottets överväganden

Motion 2022:37 Utbildning i att omstarta och bygga församling

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:37, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:37, punkt 2.

Utskottet anser att motionen är angelägen i en tid då församlingar måste finna nya sätt och vägar för att möta människor. Många församlingar behöver växla från att förvalta det som har varit, till att mer aktivt söka nya former och strategier i relation till församlingens grundläggande uppgift. Däremot är utskottet tveksamt till omstartsprogram, då det inte är kyrkostyrelsens uppgift att arbeta med främjande på det sättet motionärerna uttrycker, utan snarare en fråga för stift och församlingar.

Även om utskottet har olika förståelser av begreppet församlingsbygge, som är något av ett dragspelsbegrepp som kan betyda en mängd olika saker, är det viktigt att ta sig an de utmaningar som kyrkan står inför.

Utskottet förstår att det finns en komplikation i att få in mer ämnesstoff på de kyrkliga utbildningarna och att det inte riktigt framgår vad motionärerna menar med ”väsentlig del”. Utskottet vill ändå se att det som rör församlingsbygge får en självklar plats i de utbildningar som Svenska kyrkans utbildningsinstitut erbjuder.

Därför föreslår utskottet bifall till motionens punkt 1, och avslag på punkt 2.

Motion 2022:51 Engagemang, efterföljelse och lärjungaskap

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:51.

Det som motionärerna föreslår i motion 2022:51 uppfattar utskottet som angeläget, men ser samtidigt svårigheter i hur beslutsförslagen är formulerade. Utskottet anser inte att det är kyrkostyrelsens uppgift att utföra sådant som församlingarna och stiftet

bäst utvecklar på egen hand, anpassat utifrån de lokala och regionala förutsättningarna. Utskottet är dessutom tveksamt till om en skrift är rätt metod för att åstadkomma det som motionärerna beskriver i sin motivering.

Därför föreslår utskottet att motionen ska avslås i sin helhet.

Uppsala den 6 oktober 2022

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sara Waldenfors, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Sara Waldenfors, ordförande, Sören Olsson, Erik Vikström, Ann-Sofie Karlsson Ågren, David Svensk, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljärstrand, Nina Wahlin, Mats Ershammar, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anne Lundberg, Agneta Ivemyr, Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Marie Rydén Davoust, Jakob Schwarz, Xerxes Åkerfeldt, Birgitta Johansson Huuva, Magnus Hedin, Monica Johansson och David Castor.

Biskoparna Åsa Nyström och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2022:7

Kyrkomusikalisk utbildning

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2022:47 som föreslår en informationskampanj för att öka kunskapen om arbetet som kyrkomusiker samt motion 2022:52 som föreslår ett ekonomiskt garantistöd till Marie Cederschiöld högskola för att möjliggöra antagning av kyrkomusikerstudenter våren 2023.

Utskottet är bekymrat över de problem som finns med rekrytering till kyrkomusikeryrket. Men utskottet anser inte att det är rätt väg att gå att kyrkostyrelsen initierar en informationskampanj, utan ser stift och församlingar som de informerande och rekryterande miljöerna. Däremot anser utskottet att den nationella nivån har möjlighet att tilldela resurser till Marie Cederschiölds högskola inom ramen för befintlig budget för att förhindra att utbildningen läggs ner, med färre antal framtida kyrkomusiker som följd.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2022:47 och bifalla motion 2022:52.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2022:47,
2. bifalla motion 2022:52.

Motionernas förslag

Motion 2022:47 av Marcus Romedahl och Margaretha Herthelius, Informationskampanj för kyrkomusikerutbildningar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en informationskampanj riktad mot landets musik- och kulturskolor samt studie- och yrkesvägledare inom grundskolan och gymnasieskolan i syfte att öka kunskapen om arbetet som kyrkomusiker.

Motion 2022:52 av Mattias Lundberg m.fl., Ansvar för kyrkomusikalisk utbildning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att söka samband med styrelse och utbildningsledning för Marie Cederschiöld högskola, för att med ett bryggstöd i form av ett ekonomiskt garantibelopp möjliggöra antagning av kyrkomusikerstudenter våren 2023.

Yttrande från andra utskott

Ekonomiutskottet har yttrat sig över motion 2022:52 i E 2022:2y, *bilaga*.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

År 2009 behandlades två motioner om musikverksamheten i Svenska kyrkan i betänkande KI 2009:5. I den ena ville motionären se musikskolor i pastoraten och i den andra föreslog motionären att kyrkostyrelsen skulle tillsätta en arbetsgrupp med fokus på orgelpedagogiska frågor. Utskottet föreslog avslag på båda motionerna. Utskottet menade att musikundervisningen bör beaktas i församlingsinstruktionerna men att det inte var realistiskt att ställa krav på varje pastorat att skapa en Svenska kyrkans musikskola som föreslogs i motionen. När det gäller en arbetsgrupp för orgelpedagogiska frågor konstaterade utskottet att det redan pågick ett utvecklingsarbete för att stimulera rekrytering av kyrkomusiker och att kyrkostyrelsen uppmunttrade församlingar och stift att intensifiera samarbetet med andra aktörer på samtliga nivåer i Svenska kyrkan.

I tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2017:7 behandlades två motioner om rekrytering: motion 2017:32 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att genom stiftet stimulera rekrytering av kyrkomusiker samt motion 2017:119 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta en långsiktig handlingsplan för rekrytering av anställda och ideella medarbetare och att inrätta en nationell centrumbildning för rekryteringssatsningen. Utskottet föreslog att den första motionen skulle anses besvarad med motiveringen att kyrkostyrelsen i anslutning till kyrkohandboksrevisionen såg på sitt kommande arbete med kyrkomusiken i ett bredare perspektiv i syfte att hålla det kyrkomusikaliska arvet levande och ta ansvar för utveckling och nyskapande. Utskottet motiverade sitt förslag till avslag på den andra motionen med att främjande av församlingarnas rekrytering av anställda och ideella medarbetare är en uppgift för församlingar och stift. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Vid kyrkomötet 2018 avslogs en motion (2018:1) om att upprätta en nationell handlingsplan för att underlätta rekryteringen till tjänster i Svenska kyrkan. Kyrkolivsutskottet motiverade sitt förslag till avslag genom att notera att enligt ansvarsfördelningen i kyrkoordningen är församlingarna, stiftet och biskoparna de som primärt ansvarar för rekryteringen och att stiftet inte hade begärt särskilt stöd från den nationella nivån i frågorna (KI 2018:1).

Utmaningar för rekryteringen

I Svenska kyrkans plattform för musik från år 2018 tecknas följande bild kring rekrytering och utbildning för tjänst i Svenska kyrkan:

Behovet av ett strategiskt rekryteringsarbete är stort. På många håll har man svårt att rekrytera utbildade kyrkomusiker för tjänst i Svenska kyrkan, något som bland annat beror på en påtaglig brist på kyrkomusiker med relevant kompetens. Ett minskat söktryck till utbildningarna visar att rekryteringsarbetet behöver stärkas. Samtidigt anställs ibland musiker som inte är klara med sin utbildning eller som har en annan utbildningsbakgrund. På sikt kan dessa förhållanden innebära att musiklivet i kyrkan utarmas eller inte kan svara upp mot förväntningar av andra aktörer inom

det offentliga musiklivet. Det är av vikt att främja och värna de sammanhang i kyrkans musikverksamhet som utgjort plantskolor för musikalisk utbildning

Avskaffandet av kyrkomusikernas undervisningsskyldighet i samband med kyrkomusikernas kommunalisering i början av 1990-talet, samt det vikande intresset för kyrkans barn- och ungdomskörverksamhet från 2000 och framåt kan ses som starkt bidragande orsaker till att det låga söktrycket till utbildningar idag och underskottet av utbildade kyrkomusiker.

Den nationella nivån ansvarar för de kyrkliga utbildningarna och för att stötta stiftens i deras rekryteringsuppdrag till de kyrkliga utbildningarna. Biskoparna och domkapitlen har enligt kyrkoordningen ett ansvar som rör rekrytering i samband med sina uppdrag gällande antagning och vigning av präster och diakoner. Ansvaret är en del av stiftets uppdrag att främja och ha tillsyn över församlingarnas liv. I ett vidare perspektiv ingår i främjandet av församlingarnas liv också att främja rekrytering till andra yrken och uppdrag i församlingarna både vad gäller anställda och ideella medarbetare. En särskild utmaning för kyrkomusikerutbildningen är att man i regel måste ha flera års musikaliska erfarenheter för att uppnå färdigheter på tillräcklig nivå för att påbörja studier vid folkhögskola eller högskola. En skillnad mot rekryteringen av diakoner och präster är också att stiftens inte prövar sökande i en antagningskonferens eller liknande.

Insatser för att främja kyrkomusik och rekrytering

Kyrkomusikeryrkets särskilda utmaningar är en bidragande orsak till flera insatser av olika slag, varav många har inriktning på barn och unga och rekrytering:

- ◆ Sommartid anordnas i flera stift *orgelläger* för barn och unga – i anknytning till domkyrkomiljön eller i samarbete med någon folkhögskola.
- ◆ På sina håll finns *orgelpedagogiska nätverk* för de kyrkomusiker som är inriktade på orgelundervisning.
- ◆ *Organister i framkant* är Svenska kyrkans nationella aktionsplan för att möta rekryteringsbehovet om 700 nya organister och kantorer fram till år 2030. Organister i framkant började som ett pilotprojekt 2021 drivet av Svenska kyrkan på nationell nivå, Svenska kyrkans stift samt Göteborgs internationella orgelakademi i samverkan och fortsätter nu i projektform 2022–2025 med samma inriktning: att väcka intresset för orgeln som instrument och för kyrkomusikerrollen som yrkesval.
- ◆ *Sång igång* är en insats som kan bidra till att göra kyrkomusikeryrket känt för barn och unga också utanför kyrkans egen verksamhet. Sång igång är ett projekt som i samverkan med stiftens och med Kungliga Musikaliska Akademien sätter fokus på barnrösten i skolan. Det introducerades i samband med kyrkomusiksymposiet i september 2022 och tar sin egentliga början i januari 2023.
- ◆ Programmet *Lärande och undervisning* kommer under hösten 2022 att ha tagit fram en modell för samverkan mellan församlingar och lokala och regionala kulturaktörer. Det kan till exempel handla om länskulturorganisationer, kommunala kulturaktörer såsom bibliotek, musik- och kulturskolor, konstmuseer samt olika former av kulturaktörer inom civilsamhället.
- ◆ Också inom ramen för programmet *Lärande och undervisning* har under 2021 en artikelserie om kyrkomusiken i ett lärande perspektiv löpande publicerats i Kyrkans tidning.
- ◆ En tredje satsning från programmet *Lärande och undervisning* är modeller för samverkan mellan församling och skola som kommer att tillgängliggöras och

implementeras under hösten 2022. Syftet är att underlätta kontakterna och stärka samverkan mellan församlingar och skolor.

Nya behörighetskrav

Ett viktigt steg kring kyrkomusikerprofessionen togs med införandet av Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen 2018. Redan i kyrkoordningen tydliggörs att endast den som är behörig till tjänst som kyrkomusiker får lov att kallas kyrkomusiker i Svenska kyrkans församlingar (34 kap. 1 och 15 §§ i kyrkoordningen). I examensordningen för Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen betonas också vikten av att utbildningen innehåller orgelspel och körledning (Svenska kyrkans bestämmelser 2018:1). Kyrkomusikerexamen ges nu på tre nivåer, A – försteorganist, B – organist och C – kantor. Nivåerna återspeglar den musikaliska fackutbildningens längd och specialiseringsgrad.

Utbildningsinstanser

I Sverige finns nio skolor med kyrkomusikalisk fackutbildning som tillsammans med stiftsförlagda utbildningsdelar och pastoralteologisk utbildning leder till Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen.

De fyra folkhögskolor som bedriver kyrkomusikerutbildning på C-nivå och som har en integrerad variant av den pastoralteologiska utbildningen (Hjo, Mellansel, Oskarshamn och Geijerskolan) erhåller stöd från Svenska kyrkans nationella nivå. Stödet riktas särskilt mot kostnader förenade med den pastoralteologiska utbildningen. Folkhögskolorna har även någon form av ekonomiskt stöd från stiftet samt statligt stöd. Aktörerna utan kyrklig koppling, de statliga, erhåller statlig finansiering för kyrkomusikerutbildningen (Musikhögskolan i Piteå vid Luleå tekniska universitet, Kungliga musikhögskolan i Stockholm, Högskolan för scen och musik vid Göteborgs universitet och Musikhögskolan i Malmö vid Lunds universitet).

Marie Cederschiöld högskola (tidigare Ersta Sköndal Bräcke högskola) särskiljer sig här som enskild högskola som inte självklart erhåller statligt stöd, utan förväntas söka delfinansiering från den specialiserade utbildningens förväntade arbetsgivare (i det här fallet Svenska kyrkan) för att kunna erhålla statligt stöd för utbildningen. Högskolan erbjuder inte den pastoralteologiska utbildningen men den har kyrkliga band, precis som folkhögskolorna. Högskolan hade 13 respektive 19 studerande 2019 och 2020, dvs 6,5 respektive 9 procent av det totala antalet kyrkomusikerstuderande dessa år. Den erbjuder en konstnärlig kandidatexamen på 3 år (180 hp) som motsvarar B-nivå, men det finns även möjlighet att endast gå de två första åren och då ha rätt till C-nivå. Här skiljer sig alltså högskolans kantorexamen från folkhögskolorna eftersom den tvååriga utbildningen är på högskolenivå.

Behovet av kyrkomusikerutbildning på C-nivå i Mälardalen är stort. Det framstår som samhällsekonomiskt och privatekonomiskt ogynnsamt när kyrkomusikerstuderande i tätbefolkade områden inte har tillgång till en utbildningsort på nära håll. Detta gäller också andra delar i landet.

Sedan hösten 2021 utreder kyrkostyrelsen möjligheter att stärka de kyrkomusikaliska fackutbildningarna med särskilt fokus på utbildningarna på C-nivå (kantorsutbildningarna). En variabel som finns med i arbetet är närheten till utbildningsorten, inte minst med tanke på att det numera är alltfler som väljer kyrkomusikeryrket som en andra karriär, i ett skede av livet då det inte är så enkelt att studera långt från hemmet. Utredningen ska vara klar mot slutet av 2022.

Samtal med Marie Cederschiöld högskola

KI 2022:7

Kyrkostyrelsen har mottagit en skrivelse från Marie Cederschiöld högskola med vädjan om stöd för att lösa det svåra ekonomiska läge utbildningen vid högskolan befinner sig i. I anslutning till ovannämnda utredningsarbete fördes under hösten 2021 samtal med representanter för Marie Cederschiöld högskola och det finns ett pågående samtal om läget. I samtalen har en grundprincip för Svenska kyrkans nationella nivå varit att det är staten som bör finansiera yrkesutbildning i landet.

Utskottets överväganden

Motion 2022:47 Informationskampanj för kyrkomusikerutbildningar

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:47.

Utskottet delar motionärernas bild av att rekryteringen av kyrkomusiker har stora utmaningar i hela Svenska kyrkan, men anser inte att det är rätt väg att gå att kyrkostyrelsen initierar en informationskampanj. Utskottet ser snarare stift och församlingar som de rekryterande miljöerna som kan hitta sätt att informera och rekrytera. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Motion 2022:52 Ansvar för kyrkomusikalisk utbildning

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:52.

Utskottet anser att Marie Cederschiölds högskola är en viktig institution för den kyrkomusikaliska utbildningen och vill lyfta fram den kyrkliga kopplingen och den erfarenhet högskolan har när det gäller att utbilda på högskolenivå till kyrklig tjänst. Utskottet utgår från grundprincipen att det är staten som ska finansiera yrkesutbildning i landet. Utskottet anser dock att ett bryggstöd i nuvarande läge är en förutsättning för att kompetens ska kunna bibehållas och utbildningen överleva. Tilldelning av medel till högskolan är väl använda medel som får utdelning i ett ökat antal utexaminerade kyrkomusiker.

Utskottet har även lagt stor vikt vid ekonomiutskottets yttrande. Ekonomiutskottet anser att tilldelning av extraresurser under en övergångsperiod av ett år inte utgör något hinder för att bifalla motionen. Kyrkolivsutskottet noterar att något belopp för stödet inte uttalas i motionen, men fäster vikt vid ekonomiutskottets yttrande om att beloppet måste rymmas inom befintlig budget.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet bifall till motionen.

Uppsala den 7 oktober 2022

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Sara Waldenfors, Erik Vikström, Ann-Sofie Karlsson Ågren, David Svensk, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand, Nina Wahlin, Mats Ershammar, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

KI 2022:7

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna Lundberg, Agneta Ivemyr, Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Jakob Schwarz, Xerxes Åkerfeldt, Birgitta Johansson Huuva, Magnus Hedin, Monica Johansson, Lisa Gerenmark, David Castor och Maria Heldt.

Biskoparna Åsa Nyström och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot kyrkolivsutskottets avslagsyrkande gällande motion 2022:47 till förmån för motionens förslag till beslut.

Margaretha Herthelius

Kyrkomötet
Ekonomiutskottets yttrande 2022:2y

Ansvar för kyrkomusikalisk utbildning

Till kyrkolivsutskottet

Ekonomiutskottets yttrande över motion 2022:52 Ansvar för kyrkomusikalisk utbildning

Utskottet anser att den verksamhet som bedrivs kring kyrkomusikaliska utbildningar är av väsentlig betydelse för Svenska kyrkans nutid och framtid. Utskottet vill dock påpeka att den verksamhet som ska finansieras med statliga medel i normalfallet inte ska behöva tilldelas ytterligare finansiering av Svenska kyrkan. I detta fall ser dock utskottet inget hinder för att en tilldelning av extraresurser tillförs under en övergångsperiod av ett år för att överbrygga den osäkerhet som den statliga budgetprocessen medfört. Detta kan motiveras utifrån risken för att tappa befintlig kompetens i nuvarande verksamhet och, i förlängningen, framtida kyrkomusiker. Utskottet menar dock att resurstilldelningen ska ske inom ramen för befintlig budget.

Uppsala den 5 oktober 2022

På ekonomiutskottets vägnar

Cecilia Rogne, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Cecilia Rogne, ordförande, Mats Ludvigsson, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Marie Wojidkow, Victor Backström, Magnus Ek, Bengt Kjellgren, Fredrik Ottesen, Anders Lundberg, Jenny Nilsson, Inger Lindeskog, Marcus Romedahl och Åke Marcusson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Hilka Andersson, Annika Nyman, Christina Södling, Lena Orstadius, Jan-Hugo Nihlén, Suzanne Fredborg, Gunilla Eldebro, David Lång, Anna Stenberg, Cecilia Gyllenberg Bergfasth och Bertil Olsson.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2022:8

Ursäkten till samerna

Sammanfattning

Betänkandet behandlar motion 2022:66 som innehåller åtta förslag till hur Svenska kyrkans åtaganden för arbetet i försoningsprocessen med det samiska folket kan förverkligas. Utskottet anser att de förslag motionärerna tar upp är mycket angelägna men noterar att kort efter att motionen lämnades in har den nationella nivån fastställt den aviserade handlingsplanen för att förverkliga åtaganden. Det är utskottets bedömning att det arbete som motionärerna efterfrågar, förutom punkt 3, omfattas av bland annat handlingsplanen. Utskottet ser behovet av att översätta en rad olika texter till samiska men anser inte att en enhet för översättning inom Svenska kyrkan är rätt väg att gå.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att anse motionen besvarad med vad utskottet anfört på alla punkter utom punkten 3 där utskottet föreslår avslag.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. motion 2022:66, punkt 1 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,
2. motion 2022:66, punkt 2 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,
3. avslå motion 2022:66, punkt 3,
4. motion 2022:66, punkt 4 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,
5. motion 2022:66, punkt 5 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,
6. motion 2022:66, punkt 6 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,
7. motion 2022:66, punkt 7 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,
8. motion 2022:66, punkt 8 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Motionens förslag

Motion 2022:66 av Cecilia Gyllenberg Bergfasth m.fl., Ursäkten till samerna

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. säkerställa att evangelierna finns tillgängliga på de samiska språken,
2. tillsammans med Samiska rådet i Svenska kyrkan utforska hur samernas andlighet kan ges en naturlig plats i våra kyrkor och ha en central rådgivande funktion,
3. införa en central enhet för rådgivning och översättning till de samiska språken,
4. ta fram information och berättelser som kan förkunnas i våra kyrkor,
5. ta fram material för att medvetandegöra hur samerna behandlats historiskt och Svenska kyrkans del i övergreppen på det samiska folket så att alla församlingar kan ta del av det,
6. ta fram material för att sprida kunskap om urfolkens rättigheter i alla församlingar,

7. utveckla konfirmationen så att högtidskolten får samma värde som den vita särken,
8. ta fram en vägledning för hur en församling kan göra för att möta samer och införliva samiska uttryck i gudstjänster och övrigt kyrkoliv.

Bakgrund

Försoningsprocessen, ursäkt och åtaganden

Svenska kyrkans försoningsprocess med det samiska folket, som pågått sedan 1990-talet, tog förnyad fart 2011 efter konferensen Sägastallamat i Kiruna. Den fleråriga granskning och kartläggning av kyrkans historiska agerande mot samerna som påbörjades efter konferensen har redovisats i Svenska kyrkans vitbok och i nomadskoleboken som gavs ut 2016. Vitboken visade på hur kyrkans historiska agerande har skadat samerna och kyrkans relationer till det samiska folket. Efter publiceringen av vitboken har kyrkostyrelsen fört samtal om den fortsatta vägen framåt dels i Samiska rådet i Svenska kyrkan, dels tillsammans med en rad samiska civilsamhällsorganisationer och Sametinget. Ett erkännande av kyrkans skuld och en vilja till ansvarstagande ledde till att Svenska kyrkan i november 2021, efter beslut av kyrkostyrelsen i juni samma år, framförde en officiell ursäkt till det samiska folket. Ursäkten kommer att framföras ytterligare en gång vid den planerade konferensen Sägastallamat 2 i oktober 2022. I samband med ursäkten uttalades åtta åtaganden (övergripande mål) som utarbetades på den nationella nivån, efter dialog med samiska intressenter och remittering till samtliga stiftsstyrelser. Åtagandena är utgångspunkt för arbetet i försoningsprocessen med det samiska folket, de kommande tio åren.

- ◆ Förkunna evangelium på samiska och på ett för samer kulturellt relevant sätt med respekt för samisk andlig och kyrklig tradition.
- ◆ Synliggöra samisk andlighet, teologi och kyrklig tradition inom Svenska kyrkan.
- ◆ Bidra till att stärka och revitalisera de samiska språken i Svenska kyrkans verksamhet.
- ◆ Öka kunskapen och medvetenheten om kyrkans historiska relationer och övergrepp mot samerna och konsekvenserna av detta.
- ◆ Öka kunskapen om och respekten för urfolksrättens principer inom Svenska kyrkan och i samhället.
- ◆ Öka samers inflytande och delaktighet i Svenska kyrkan.
- ◆ Stärka samiska barn och unga i deras identitet och andliga utveckling.
- ◆ Främja gränsöverskridande samiskt kyrkoliv.

Handlingsplan för att förverkliga åtaganden

Under sommaren 2022 fastställde generalsekreteraren en handlingsplan för att verkställa åtagandena. Handlingsplanen är förankrad med Samiska rådet i Svenska kyrkan och under våren 2022 har dialog om innehållet förts med stiftsdirektorer eller motsvarande från Luleå, Härnösands, Stockholms och Västerås stift. Handlingsplanen syftar till att underlätta för stift och församlingar att bidra till försoningsarbetet. I den understryks att det kommer att krävas en gemensam kraftsamling för att försoningsarbetet och Svenska kyrkans ursäkt ska uppfattas som trovärdigt.

För att möjliggöra insatser enligt handlingsplanen avsätter kyrkostyrelsen strategiska utvecklingsmedel med 40 miljoner kronor under perioden 2022–2031. Handlingsplanen, annan information och andra publikationer finns på Svenska kyrkans webb: www.svenskakyrkan.se/samiska/forsoningsprocessen

I handlingsplanen bryts de övergripande målen ner till delmål och fokusområden. Under den första etappen av utvecklingsarbetet, 2022–2026, kommer särskilt fokus att läggas på:

- ◆ Insatser för att stärka samiskt inflytande och delaktighet i Svenska kyrkan, bland annat för att öka samers faktiska möjligheter till delaktighet.
- ◆ Insatser för att främja samiskt kyrkoliv, bland annat för att öka kunskapen om samisk andlighet och kyrkoliv, underlätta samiskt gudstjänstliv samt synliggöra den samiska kulturen i kyrkan.
- ◆ Insatser för att stärka samiska barn och unga, bland annat det samiska konfirmandsläggret och att utveckla samisk barnverksamhet, samt öka medvetenheten kring samiska barns och ungas situation.
- ◆ Insatser som rör Svenska kyrkans markförvaltning och skogsbruk.
- ◆ Insatser för att öka kunskapen om och respekten för urfolksrätten, bland annat inom kyrkans egna utbildningar och att ytterligare sprida vitboks materialet inom Svenska kyrkan.

Urval av övrig pågående eller genomfört arbete

Mycket arbete pågår eller är planerat och finns beskrivet i handlingsplanen. Här följer ett urval av arbete som redan slutförts eller påbörjades före handlingsplanens tidsrymd:

- ◆ Kyrkostyrelsens teologiska kommitté fick 2018 i uppdrag att göra en fördjupning kring samisk andlighet. Detta pågående uppdrag beräknas slutföras 2025. Uppdraget planeras utmynna i ett rundabordssamtal kring samisk andlighet och en antologi om samisk andlighet. Materialet ska sedan kunna erbjuda kunskaper samt verktyg till församlingar och stift.
- ◆ Översättningar av Svenska kyrkans gudstjänstböcker till nord- lule- och sydsamiska har pågått sedan 1986. Idag finns Bibeln översatt till nordsamiska och översättningar till lule- och sydsamiska pågår. Psalmböcker har publicerats på lule- och nordsamiska och en sydsamisk psalmbok publiceras i år. Ett urval ur kyrkohandboken 2017 är översatt till alla tre varieteter.
- ◆ *”När jag var åtta år lämnade jag mitt hem och har ännu inte kommit tillbaka” – Minnesbilder från samernas skoltid* är titeln på en bok som Svenska kyrkan gav ut 2016 om nomadskolorna som har som syfte att dokumentera och synliggöra kyrkans roll i den koloniala historien och det förtryck som utövats mot samerna genom nomadskolesystemet.
- ◆ 2016 publicerades vitboken i två band. Den var resultatet av ett forskningsprojekt i samarbete mellan Umeå universitet, Svenska kyrkan och det samiska samhället. Artiklarna i vitboken behandlar olika aspekter av relationerna mellan Svenska kyrkan och samerna genom historien. I handlingsplanen finns planer på att komplettera vitboken med forskning på ytterligare områden. Vitbokens innehåll finns också sammanfattad i en populärvetenskaplig utgåva.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att motion 2022:66, punkterna 1, 2, 4, 5, 6, 7 och 8 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:66, punkt 3.

Utskottet anser att de förslag motionärerna tar upp är mycket angelägna och delar motionärernas åsikt att de åtaganden Svenska kyrkan gjort gentemot samerna måste åtföljas av handling. Utskottet har erfarit under överläggningen att Svenska kyrkan har mycket att lära när det gäller samisk andlighet och kyrkoliv och anser att det är angeläget att hela Svenska kyrkan erbjuds kunskapshöjande insatser.

Utskottet noterar att kort efter att motionen lämnades in har den nationella nivån fastställt den aviserade handlingsplanen för att förverkliga åtagandena. Det är utskottets bedömning att det arbete som motionärerna efterfrågar, förutom punkt 3, omfattas av handlingsplanen, av det övriga arbete som bakgrundstexten redogör för och av andra insatser som framkommit vid utskottets överläggningar, inte minst den nyutkomna publikationen från Luleå stift *Samiskt kyrkoliv*, skriven av Birgitta Simma. När det gäller punkt 7, om högtidskoltens roll vid konfirmation, inser utskottet att det är av stor vikt att kolten likställs med den vita särken. Den frågan anses dock rymmas inom handlingsplanens avsnitt *Insatser för att stärka samiska barn och unga*.

Utskottet föreslår att punkterna 1, 2, 4, 5, 6, 7 och 8 i motionen ska anses besvarade med vad utskottet anfört.

När det gäller punkt 3 noterar utskottet att Sametingets språkråd fyller väl den rådgivande funktionen och kan förmedla översättningstjänster. Utskottet ser inte att det är Svenska kyrkans uppgift att införa en central enhet för rådgivning och översättning för de samiska språken. Utskottet föreslår därför avslag på punkt 3.

Uppsala den 6 oktober 2022

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sara Waldenfors, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sara Waldenfors, ordförande, Sören Olsson, Erik Vikström, Ann-Sofie Karlsson Ågren, David Svensk, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand, Nina Wahlin, Mats Ershammar, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna Lundberg, Agneta Ivemyr, Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Marie Rydén Davoust, Jakob Schwarz, Xerxes Åkerfeldt, Birgitta Johansson Huuva, Magnus Hedin, Monica Johansson, Lisa Gerenmark och David Castor.

Biskoparna Åsa Nyström och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2022:9

Själavård

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2022:54 som föreslår att kyrkostyrelsen ska genomföra förbättringar för själavårdare och vidta åtgärder för själavårdens fortsatta existens. Utskottet noterar att det finns genomförda utredningar och en pågående utredning som på olika sätt syftar till att stärka förutsättningarna för själavårdare att utöva själavård.

Därför föreslår utskottet att motionen ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. motion 2022:54, punkt 1 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,
2. motion 2022:54, punkt 2 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Motionens förslag

Motion 2022:54 av Sofija Pedersen Videke, Själavård

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. genomföra förbättringar för själavårdare,
2. vidta åtgärder för själavårdens fortsatta existens.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

Vid kyrkomötet 2009 bifölls en motion (2009:21) som föreslog uppdrag till kyrkostyrelsen att kartlägga och utvärdera själavård och andlig vägledning inom Svenska kyrkan samt undersöka det eventuella behovet av institutionellt stöd på den nationella nivån. Kyrkolivsutskottet motiverade sitt förslag till bifall med att en samlad bild av själavårdstraditioner, former för andlig vägledning och former av andlig fördjupning saknas. Också en teologisk bearbetning av hur dessa former av andlig fördjupning förhåller sig till luthersk tradition och luthersk spiritualitet ansåg utskottet saknades.

2014 biföll kyrkomötet en motion (2014:101) om översyn av utbildning inom själavård och komma med förbättringsförslag vid behov. Kyrkolivsutskottet föreslog bifall och motiverade med att det fanns behov, trots en nyligen genomförd utbildningsreform, av översyn av utbildningen i själavård och att undersöka möjligheter till fortbildning (KI 2014:20).

Allmänt om fortbildningsansvar och handledning

Stiften har ett fortbildningsansvar för kyrkliga medarbetare i församlingstjänst. Den nationella nivån har inte fortbildningsuppdrag vare sig inom själavård eller annat område men den har dock särskilt ansvar för den behörighetsgivande kyrkoherdeutbildningen i samarbete med Uppsala och Lunds universitet. Hur stiften förverkligar sitt ansvar att ge fortbildning och fördjupning inom själavård skiftar mellan olika stift.

Arbetshandledning för själavårdare är inte reglerad. Det finns olika förutsättningar mellan församlingar och pastorat för hur stort ansvar den lokala arbetsgivaren tar för att ge handledning till anställda medarbetare som utövar själavård. Likaså skiftar stiftens främjandeinsatser inom detta område.

Rapporter om själavård

Med anledning av kyrkomötets beslut 2014 att uppdra till kyrkostyrelsen att se över dagens utbildning i själavård (se ovan) tillsatte kyrkostyrelsen 2015 en utredning med teol. dr Victor Aldrin som utredare. Denna utredning redovisades i rapporten *Undervisning i konsten att vårda själar. Rapport om utbildning och fortbildning i själavård i Svenska kyrkan 2015*. Rapporten, som överlämnades till kyrkostyrelsen i oktober 2015, utmynnade i ett antal slutsatser och förslag. De förslag som avser utbildningen i ämnet själavård vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut ledde till vissa åtgärder, bland annat beträffande kursplaner.

I maj 2019 överlämnades rapporten *Kompetensutveckling i själavård och rätt till handledning för präster och diakoner* till kyrkostyrelsen. Rapporten utgör ett komplement till rapporten 2015 och inhämtade bland annat synpunkter från biskoparna. Den redovisar en enkät till präster och diakoner om fortbildning i själavård och om handledning. Där framgår att en tredjedel av dem som har besvarat enkäten har deltagit i en fortbildningskurs i själavård som omfattar mer än två veckor. När det gäller frågan om handledning svarade 41 procent att de har handledning genom särskilt utbildad handledare. I båda frågorna fanns relativt stora variationer mellan yrkesgrupper och stift. I rapporten föreslås en frivillig påbyggnadsutbildning i själavård, gemensam för präster och diakoner samt att präster och diakoner som är anställda i församling ska ha rätt till handledning med av kyrkostyrelsen fastställda riktlinjer.

Utbildning i själavård vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut

I den pastoralteologiska utbildningen som ges vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut (SKUI) är själavård ett av sju kunskapsområden. Undervisningen kombinerar teori och litteraturdiskussioner med övningar i samtalsmetodik och erfarenhetsbaserade reflektioner samt genomgång av tystnadsplikten förutsättningar liksom sekretess i församlingsarbetet. I kyrkostyrelsens utbildningsplan för diakon- och prästprogrammet finns kursmål utifrån vilka rollen som själavårdare bearbetas. Bland kursmålen finns angivet ”att genomföra själavårdssamtal” och ”att gestalta en färdighet i aktivt lyssnande och genuint möte, utifrån teologiska och psykologiska perspektiv samt förstå värdet av professionell hållning”. Under de senaste terminerna har det tillkommit en större belysning av själavård för barn och unga och riktmärket för prästutbildningen är numera 88 timmar inom ämnet själavård av läsårets totalt ca 700 timmar undervisning.

Kyrkostyrelsen tillsatte 2021 en utredning om framtidens prästutbildning som ska vara slutförd under 2022. I direktiven ingår att utredningen särskilt ska beakta behov av ”att i utbildningen stärka förmågan att ge själavård i olika åldrar för existentiell hälsa och andligt mognande”.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2022:54 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottet är överens med motionären om att själavård är ett viktigt område som måste värnas och utvecklas. Utskottet noterar att kyrkostyrelsen de senaste åren har utvärderat utbildning och fortbildning i själavård samt kartlagt själavårdares möjligheter till fortbildning och handledning. Utskottet har också erfarit att mot slutet av 2022 slutförs en utredning om framtidens prästutbildning som särskilt ska beakta behoven av att stärka förmågan att ge själavård.

Med anledning av redan genomförda utredningar och den pågående utredningen och deras syfte att stärka förutsättningarna för själavårdare att utöva själavård föreslår utskottet kyrkomötet att anse motionen besvarad med vad utskottet anfört.

Uppsala den 6 oktober 2022

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sara Waldenfors, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sara Waldenfors, ordförande, Sören Olsson, Erik Vikström, Ann-Sofie Karlsson Ågren, David Svensk, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand, Nina Wahlin, Mats Ershammar, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna Lundberg, Agneta Ivemyr, Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Marie Rydén Davoust, Jakob Schwarz, Xerxes Åkerfeldt, Birgitta Johansson Huuva, Magnus Hedin, Monica Johansson, Lisa Gerenmark och David Castor.

Biskoparna Åsa Nyström och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2022:10

Jämställdheten i Svenska kyrkan

Sammanfattning

Betänkandet behandlar motion 2022:64. I motionen föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att utifrån statistiken i kyrkostyrelsens skrivelse Jämställdheten i Svenska kyrkan analysera och utforma en gemensam strategi för en kyrka som är jämställd. Utskottet anser att jämställdheten i Svenska kyrkan är en fråga som är mycket angelägen och att analys och strategi för en jämställd kyrka är en naturlig och nödvändig fortsättning av den kartläggning som görs i jämställdhetskrivelsen. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att bifalla motionen.

Till betänkandet finns två reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:64.

Motionens förslag

Motion 2022:64 av Sandra Ryström Signarsdotter och Jesper Eneroth, Jämställdheten i Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utifrån statistiken i kyrkostyrelsens skrivelse Jämställdheten i Svenska kyrkan analysera och utforma en gemensam strategi för en kyrka som är jämställd.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkostyrelsen lämnar en gång under varje mandatperiod till kyrkomötet en jämställdhetskrivelse som är en redogörelse av jämställdheten i Svenska kyrkan, i enlighet med ett beslut som fattades av ombudsmötet 1995. Skrivelsen avser diskrimineringsgrunden kön i första hand. I skrivelsen 2020 (KsSkr 2020:5) finns statistik om könsfördelningen bland förtroendevalda och anställda i Svenska kyrkan. En redovisning av åldersfördelning finns också när det gäller förtroendevalda på den nationella nivån. Vidare finns det uppgifter om lönespridning för samtliga anställda och uppgifter om de arbetar hel- eller deltid, eller är timanställda. I skrivelsen kommenteras det statistiska materialet, och förändringar från föregående skrivelse uppmärksammas.

Nästa gång kyrkostyrelsen ska lämna en skrivelse till kyrkomötet om jämställdheten i Svenska kyrkan är 2024. Kyrkomötet beslutade 2020 i enlighet med ett förslag från kyrkolivsutskottet att skrivelsen ska breddas för att synliggöra transpersoner och

icke-binära samt inkludera statistik för ideellt engagerade och åldersfördelning för förtroendevalda på alla nivåer (KmSkr 2020:10, KI 2020:1).

Förra året avslog kyrkomötet en motion med samma beslutsförslag som föreliggande motion (se betänkande KI 2021:9).

Jämställdhetsprinciper och lagar

När det gäller att utse personer till uppdrag utanför den nationella nivån finns det ibland jämställdhetsprinciper som kyrkostyrelsen måste följa. Exempel på det är i enlighet med stadgar respektive policy för Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet ska kyrkostyrelsen sträva efter en könsbalans när det gäller att utse personer till dessa organisationers kommittéer, arbetsgrupper och råd.

I diskrimineringslagens 3 kapitel (2008:567) finns skyldigheter för arbetsgivare att arbeta aktivt för att förebygga diskriminering och främja jämlikhet och lika-behandling på olika sätt bland annat genom att kartlägga och analysera ”bestämmelser och praxis om löner och andra anställningsvillkor som tillämpas hos arbetsgivaren” samt ”löneskillnader mellan kvinnor och män som utför arbete som är att betrakta som lika eller likvärdigt.” (3 kap. 8 §). Aktiva åtgärder definieras som ”förebyggande och främjande arbete för att inom en verksamhet motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.” (3 kap. §1)

På den nationella nivån är arbetsgivaren kyrkokansliet. Arbetsgivaransvaret innefattar anställda men inte förtroendevalda som ledamöter av kyrkostyrelse och kyrkomöte (om de inte har anställningsliknande förhållanden, vilket är ovanligt). I stift och församlingar ligger ansvaret på respektive arbetsgivare, dvs. stift, pastorat eller församling som inte ingår i ett pastorat.

Vad gäller ansvar för jämställdhet bland förtroendevalda så är detta inte reglerat särskilt, varken i lag eller i kyrkoordning. Därför blir till exempel genderbalans bland förtroendevalda ett resultat av nomineringsgruppernas urval och väljarnas röster. När det gäller förtroendevaldas uppdrag, där det inte är fråga om direktval, är det också ett delat ansvar, mellan nomineringsgrupper och de förtroendevaldas organ.

Stöd och utbildning

Svenska kyrkans arbetsorganisation ger arbetsgivare stöd i frågor kring jämställdhet och likabehandling genom information och stöd i hur arbetsgivare kan göra för att följa lagstiftningen på området. Kyrkokansliet och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation arbetar fortlöpande med fördjupning och erfarenhetsutbyte för stiftens medarbetare som arbetar med arbetsmiljö- och organisationsrelaterade frågor.

För närvarande pågår två processer som är viktiga i arbetet för att Svenska kyrkan ska bli en mer jämställd och trygg miljö. Den ena är ett kunskapshöjande arbete och metodutveckling för att medarbetare i Svenska kyrkans stift och församlingar ska ha kompetens att bemöta och agera i relation till människor som är utsatta för våld i nära relationer, enligt kyrkomötets beslut att bifalla motionerna 2020:12 och 2020:25. Det arbetet ska återrapporteras till kyrkomötet 2024. Den andra processen är arbete med uppdatering och digitalisering av Svenska kyrkans riktlinjer för att bemöta och förebygga sexuella övergrepp från 2011. Här kommer även utbildningssatsningar genomföras.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:64.

Utskottet anser att jämställdheten i Svenska kyrkan är en fråga som är mycket angelägen och noterar att det finns obalans mellan könen, bland annat vad gäller fördelning i olika yrkesgrupper, löneskillnader och fördelning av ledande funktioner. Utskottet understryker vikten av att få en helhetsbild av olika jämställdhetsaspekter i hela Svenska kyrkan och anser därför att analys är en naturlig och nödvändig fortsättning av den kartläggning som görs i jämställdhetskrivelsen. Utskottet ser också att den nationella nivån är väl lämpad att göra en strategi som utgår från analysen. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att bifalla motionen.

Uppsala den 5 oktober 2022

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Sigurður Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Sara Waldenfors, Erik Vikström, Ann-Sofie Karlsson Ågren, David Svensk, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand, Nina Wahlin, Mats Ershammar, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna Lundberg, Agneta Ivemyr, Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Jakob Schwarz, Xerxes Åkerfeldt, Birgitta Johansson Huuva, Magnus Hedin, Monica Johansson och David Castor.

Biskoparna Åsa Nyström och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets betänkande KI 2022:10 till förmån för avslag på betänkandet och på motion 2022:64. Ett konkret jämställdhetsarbete ligger på varje nivå och ska inte styras eller strategiskt övervakas från nationell nivå. Det konkreta jämställdhetsarbetet handlar om att följa lagen.

Torbjörn Aronson

Reservation 2

Jag reserverar mig mot bifall till motion 2022:64 till förmån för avslag på den. Det är inte rätt väg att gå att från nationell nivå besluta om en strategi som innebär åtaganden och arbetsinsatser för regional och lokal nivå.

Mats Ershammar

Särskild mening

Analysera gärna statistiken i skrivelsen Jämställdhet i Svenska kyrkan. Det är dock inte Svenska kyrkan som på nationell nivå ska utforma en gemensam strategi för Svenska kyrkan. Svenska kyrkan består nämligen av många arbetsgivare som redan har jämställdhetspolicy och redan arbetar med jämställdhet.

Magnus Hedin och David Castor